

University of Groningen

Atlas rijksuitkeringen aan gemeenten 2017

Toolsema, L.A.; Allers, Maarten

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2018

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Toolsema, L. A., & Allers, M. (2018). *Atlas rijksuitkeringen aan gemeenten 2017*. (COELO-rappor; Nr. 18-4). COELO.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Atlas rijksuitkeringen aan gemeenten 2017

dr. L.A. Toolsema
prof. dr. M.A. Allers

rijksuniversiteit
 groningen

COELO

Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

COELO
Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
Faculteit Economie en Bedrijfskunde
Rijksuniversiteit Groningen
www.coelo.nl

COELO-rapport 18-4

© COELO, Groningen, 2018

Aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens voor deze uitgave is de grootst mogelijke zorg besteed. Iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van activiteiten die op basis van deze gegevens worden ondernomen wordt echter afgewezen.

Inhoud

Voorwoord	4
1 Inleiding	5
2 Overzicht uitkeringen	6
2.1. Inleiding	6
2.2. Soorten en bedragen	6
2.3. Aandelen in totale uitkeringsbedrag	7
3 Gemeentefonds	9
3.1. Inleiding	9
3.2. Algemene uitkering	10
3.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen	13
3.3.1 Integratie-uitkering <i>sociaal domein</i>	19
3.4. Overige uitkeringen gemeentefonds	24
4 Specifieke uitkeringen	29
4.1 Inleiding	29
4.2 Verstreckende ministeries	31
4.3 Afzonderlijke uitkeringen	32
5 Totaal uitkeringsbedrag	38
5.1 Inleiding	38
5.2 Totale aantal uitkeringen	38
5.3 Aantal uitkeringen per gemeente	41
5.4 Verdeling	42
5.5 Mutatie	44
5.6 Verband tussen uitkeringen onderling	46
6 Samenvatting en conclusie	49
Bijlagen	50
Verantwoording	71
Literatuur	73
Kaart Nederlandse gemeenten in 2017	74

Voorwoord

Sinds 2011 publiceert COELO regelmatig de Atlas rijksuitkeringen aan gemeenten, waarin wordt onderzocht hoe het totaal aan uitkeringen tussen gemeenten wordt verdeeld. De auteurs van deze editie danken Corine Hoeben en Joes de Natris voor het maken van de kaarten en Corine Hoeben voor het geven van nuttig commentaar op een eerdere versie.

1 Inleiding

Gemeenten ontvangen in 2017 van het rijk 34,3 miljard euro via 78 verschillende uitkeringen. Hoewel van sommige uitkeringen goed bekend is hoe ze tussen gemeenten worden verdeeld, is dat voor enkele andere uitkeringen niet of nauwelijks te achterhalen. Dit maakt het lastig om te zien welk effect rijksuitkeringen hebben op individuele gemeenten. Leidt cumulatie van uitkeringen tot concentratie van geldstromen naar een beperkt aantal gemeenten? Of is er juist sprake van een gelijkmatige verdeling tussen gemeenten?

In deze Atlas wordt een overzicht gegeven van de verdeling van de uitkeringen van het rijk aan gemeenten in de periode 2010-2017. Van 98,8 procent van de uitkeringen in 2017 wordt de verdeling weergegeven. Van de overige 1,2 procent is de verdeling niet bekend.

Behalve aan de verdeling van de uitkeringen wordt aandacht besteed aan de eigenschappen van verschillende soorten uitkeringen, de bedragen per uitkering, het aantal gemeenten dat een bepaalde uitkering ontvangt en de uitkeringsbedragen per inwoner. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het verdeelsysteem achter de uitkeringen. Samen levert dit een totaaloverzicht van de belangrijkste inkomstenbron van gemeenten: uitkeringen van het rijk. Net als in de Atlas van de rijksuitkeringen 2015 zijn ook in deze editie de specifieke uitkeringen aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (WGR-gebieden) meegenomen.

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de verschillende soorten rijksuitkeringen, de aantallen uitkeringen en de betrokken bedragen. Hoofdstuk 3 bespreekt de verschillende uitkeringen uit het gemeentefonds. Hoofdstuk 4 gaat in op de specifieke uitkeringen. Hoofdstuk 5 bestudeert hoe rijksuitkeringen cumuleren, door de verdeling te laten zien van het totaal aan uitkeringen. Hier komt ook de vraag aan de orde of de algemene uitkering voorspellend werkt voor andere uitkeringen. Tot slot volgen een bijlage met tabellen en een verantwoording met bronvermeldingen.

2 Overzicht uitkeringen

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de uitkeringen die gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ontvangen van het rijk. In latere hoofdstukken wordt dieper op de verschillende uitkeringen ingegaan.

2.2. Soorten en bedragen

De financiële verhouding tussen rijk en gemeenten is vastgelegd in de Financiële-verhoudingswet. In deze wet is bepaald dat gemeenten uitkeringen van het rijk ontvangen via twee verschillende fondsen: het gemeentefonds en het btw-compensatiefonds. Naast de uitkeringen uit deze fondsen ontvangen gemeenten diverse specifieke uitkeringen.

Het btw-compensatiefonds is niet opgenomen in deze Atlas. Dit is een fonds waaruit het rijk gemeenten compenseert voor de betaalde btw op diensten die de gemeente heeft uitbesteed. Via dit fonds kunnen gemeenten de betaalde btw terugkrijgen. Op deze manier kunnen gemeenten beter een afweging maken tussen het intern of extern uitvoeren van diensten.

Het gemeentefonds bestaat uit de algemene uitkering, decentralisatie-uitkeringen, integratie-uitkeringen en een aantal overige uitkeringen. Het aantal uitkeringen over de verschillende jaren wordt weergegeven in tabel 1. De omvang van de verschillende uitkeringen aan gemeenten wordt weergegeven in tabel 2. Het totale aantal uitkeringen is in de periode 2010-2017 afgenomen. Vooral het aantal specifieke uitkeringen (-19) werd kleiner. Het totale bedrag dat het rijk aan gemeenten uitkeerde is in deze periode echter fors toegenomen.

Tabel 1. Aantal uitkeringen van rijk aan gemeenten, 2010-2017

Uitkering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Mutatie 2010- 2017	Mutatie 2016- 2017
Gemeentefonds	64	54	46	36	46	51	58	62	-2	4
Algemene uitkering	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Decentralisatie-uitkeringen	49	41	36	27	36	40	46	49	0	3
Integratie-uitkeringen	9	6	4	3	4	5	5	5	-4	0
Overige uitkeringen	5	6	5	5	5	5	6	7	2	1
Specifieke uitkeringen	35	31	27	21	22	20	17	16	-19	-1
Totaal	99	84	73	57	68	71	75	78	-21	3

Tabel 2. Omvang rijksuitkeringen aan gemeenten in miljoenen euro, 2010-2017

Uitkering	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Mutatie 2010- 2017	Mutatie 2016- 2017
Gemeentefonds	18.324	18.104	18.325	17.964	18.690	27.199	27.864	27.691	9.367	-173
Algemene uitkering	15.360	15.436	15.420	14.946	15.482	14.632	15.516	15.443	83	-73
Decentralisatie-uitkeringen	1.163	1.041	1.247	1.308	1.327	970	1.032	1.032	-131	0
Integratie-uitkeringen	1.635	1.480	1.529	1.567	1.761	11.474	11.223	11.121	9.486	-102
Overige uitkeringen	166	147	129	144	120	123	93	95	-71	2
Specifieke uitkeringen	9.064	9.172	8.513	8.716	11.082	7.243	6.343	6.580	-2.484	-777
Totaal	27.388	27.276	26.838	26.681	29.772	34.442	34.207	34.271	6.883	-950

Opmerkelijk is de ontwikkeling van het aantal decentralisatie-uitkeringen. Dit aantal nam sterk af over de periode 2010-2013 (-22) maar is in 2017 weer terug op het niveau van 2010.

De algemene uitkering is het grootst en bedraagt ongeveer 15,4 miljard euro. Daarnaast werden er in 2017 49 decentralisatie-uitkeringen verstrekt (1,0 miljard euro), 5 integratie-uitkeringen (1,1 miljard euro) en 7 overige uitkeringen (0,9 miljard euro). De totale omvang van het gemeentefonds bedroeg in 2017 27,7 miljard euro, net iets lager dan het niveau van 2016. De forse stijging van de omvang van het gemeentefonds in 2015 (met bijna 50 procent) kwam grotendeels op het conto van de toen geïntroduceerde integratie-uitkering *sociaal domein*.

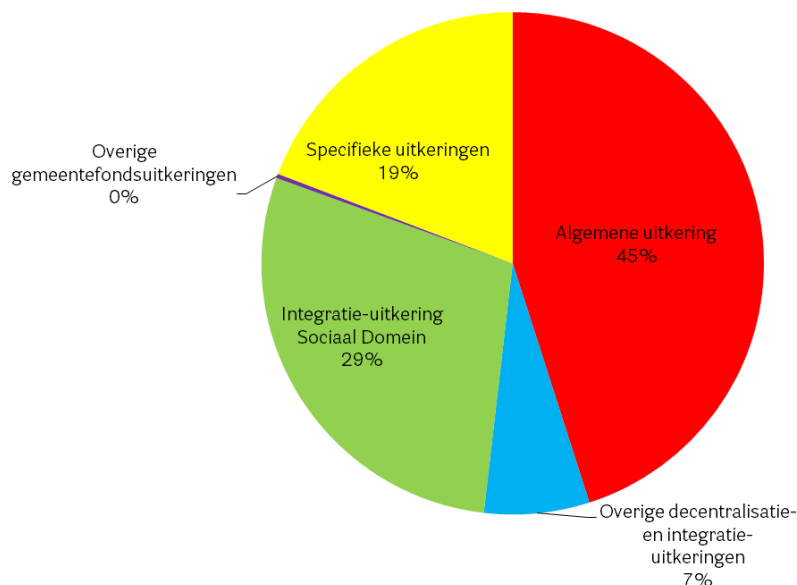
Naast de uitkeringen die het rijk deed uit het gemeentefonds zijn er specifieke uitkeringen verstrekt. In 2017 worden 16 specifieke uitkeringen verstrekt aan gemeenten. De omvang van deze uitkeringen bedraagt 6,6 miljard euro. Na 2014 is het bedrag aan specifieke uitkeringen flink afgenomen. Een belangrijke oorzaak is de afschaffing van de specifieke uitkering voor de Wet sociale werkvoorziening. Deze uitkering maakt sinds 2015 onderdeel uit van de nieuwe integratie-uitkering *sociaal domein*.

2.3. Aandelen in totale uitkeringsbedrag

In figuur 1 wordt de verdeling van het totaalbedrag aan uitkeringen weergegeven. De algemene uitkering is de grootste uitkering die gemeenten ontvangen van het rijk, gemiddeld 45 procent van het totale uitkeringsbedrag. De relatieve omvang van de uitkeringen verschilt echter sterk per gemeente. Zo bedraagt voor Assen de algemene uitkering slechts 28 procent van het totale uitkeringsbedrag, voor Vlieland is dit 81 procent. Tabel B1 in de bijlage bevat de top tien van gemeenten waarvoor dit aandeel het hoogst en het laagst is.

De groep decentralisatie- en integratie-uitkeringen (inclusief de integratie-uitkering *sociaal domein*) omvat na de algemene uitkering het grootste aandeel in het uitkeringsbedrag, namelijk 36 procent. Het aandeel van deze uitkeringen varieert per gemeente van 14 procent (Rozendaal) tot 56 procent (Assen). Tabel B2 in de bijlage bevat de top tien van gemeenten waarvoor dit aandeel het hoogst en het laagst is.

Figuur 1: Aandeel van de afzonderlijke uitkeringen in het totaalbedrag van rijksuitkeringen aan gemeenten, 2017

Vanwege de forse omvang van de integratie-uitkering *sociaal domein* in het totaal van decentralisatie- en integratie-uitkeringen besteden wij specifieke aandacht aan deze integratie-uitkering. Tabel B3 in de bijlage bevat de top tien van gemeenten waarvoor het aandeel van deze uitkering het hoogst en het laagst is. Hooggeveen heeft het hoogste aandeel van de integratie-uitkering *sociaal domein* in het totale uitkeringsbedrag (46 procent), Schiermonnikoog het laagste (9 procent).

De kleinste groep uitkeringen is de groep overige gemeentefondsuitkeringen, gemiddeld goed voor slechts 0,28 procent. In Sint-Anthonis zijn de overige uitkeringen het laagst (-1 procent) ten opzichte van het totale uitkeringsbedrag. Dit negatieve percentage wordt veroorzaakt door de *cumulatieregeling gemeentefonds* en de uitkering *suppletie VHROSV*. Het aandeel van de overige uitkeringen ten opzichte van het totale uitkeringsbedrag ligt het hoogst in Sluis (11 procent). Dit komt doordat Sluis een relatief hoog bedrag voor de uitkering *suppletie bommenregeling* ontvangt (een bijdrage van 70 procent in de kosten van opsporing en ruiming van explosieven). Tabel B4 in de bijlage bevat de top tien van gemeenten waarvoor dit aandeel het hoogst en het laagst is.

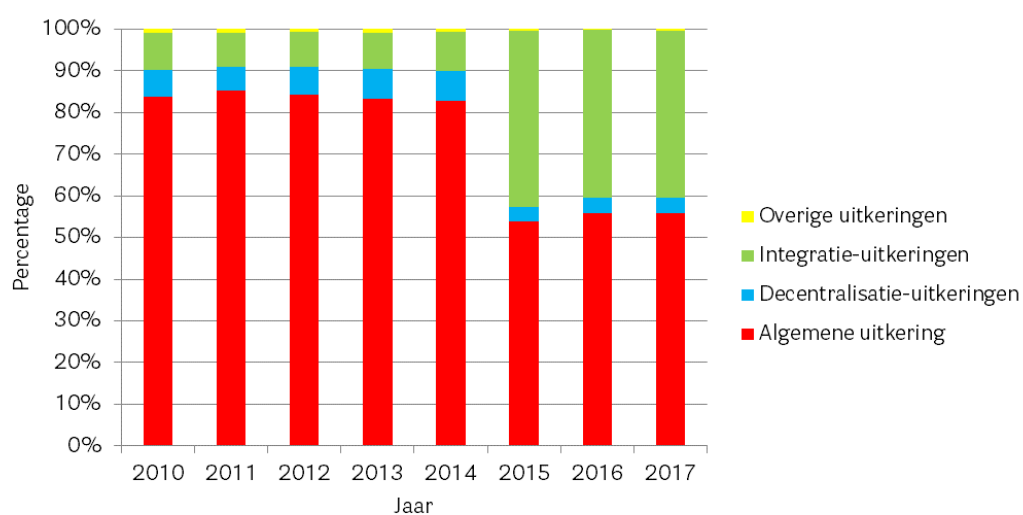
De omvang van de groep specifieke uitkeringen ten opzichte van het totaal bedraagt in 2017 19 procent. Ook voor deze groep uitkeringen verschilt het aandeel aanzienlijk per gemeente. Voor Ameland bedraagt het aandeel maar 2 procent, voor Rotterdam 28 procent. Tabel B5 in de bijlage bevat de top tien van gemeenten waarvoor dit aandeel het hoogst en het laagst is.

3 Gemeentefonds

3.1. Inleiding

Het gemeentefonds omvat ruim 80 procent van het totaal aan rijksuitkeringen aan gemeenten. In het gemeentefonds zijn verschillende soorten uitkeringen opgenomen, zoals in figuur 2 wordt weergegeven. In 2015 is de omvang van de integratie-uitkeringen sterk toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door de decentralisaties in het sociale domein, waarvoor gemeenten met ingang van 2015 een integratie-uitkering ontvangen (integratie-uitkering *sociaal domein*). In dit hoofdstuk worden de verschillende soorten uitkeringen uit het gemeentefonds besproken. Daarnaast bespreekt dit hoofdstuk per soort uitkering de verdeling. Er wordt specifiek aandacht besteed aan de omvangrijke integratie-uitkering *sociaal domein*.

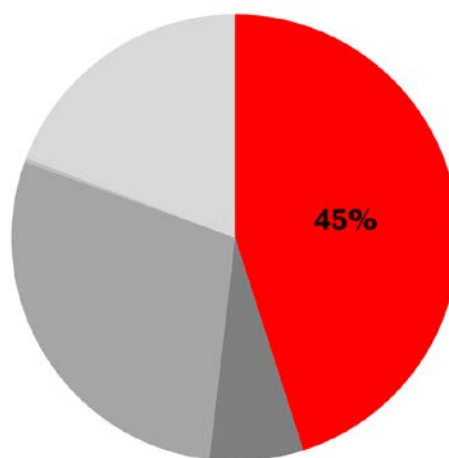
Figuur 2: Soorten uitkeringen uit het gemeentefonds en hun aandeel in het totaalbedrag, 2010-2017

3.2. Algemene uitkering

Karakter

In de Financiële-verhoudingswet is geregeld dat elke gemeente een algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvangt. In 2017 is deze uitkering goed voor 45 procent van de totale uitkeringsstroom van Rijk naar gemeenten. Deze uitkering komt ten goede aan de algemene middelen van de gemeente, de gemeente is dus vrij in de besteding ervan. De verdeling van deze middelen houdt rekening met de capaciteit van gemeenten om eigen inkomsten te verwerven. Daarnaast wordt rekening gehouden met de verschillen in de kosten die gemeenten maken voor het aanbieden van voorzieningen.

Bedragen

De algemene uitkering is de grootste uitkering uit het gemeentefonds en bedraagt in 2017 ongeveer 56 procent van het totale gemeentefonds (zie figuur 2). In totaal wordt in 2017 15,4 miljard euro aan gemeenten uitgekeerd via de algemene uitkering (zie tabel 2). Het gemiddelde bedrag dat gemeenten ontvangen uit de algemene uitkering bedraagt 40 miljoen euro; per inwoner is dat 904 euro.

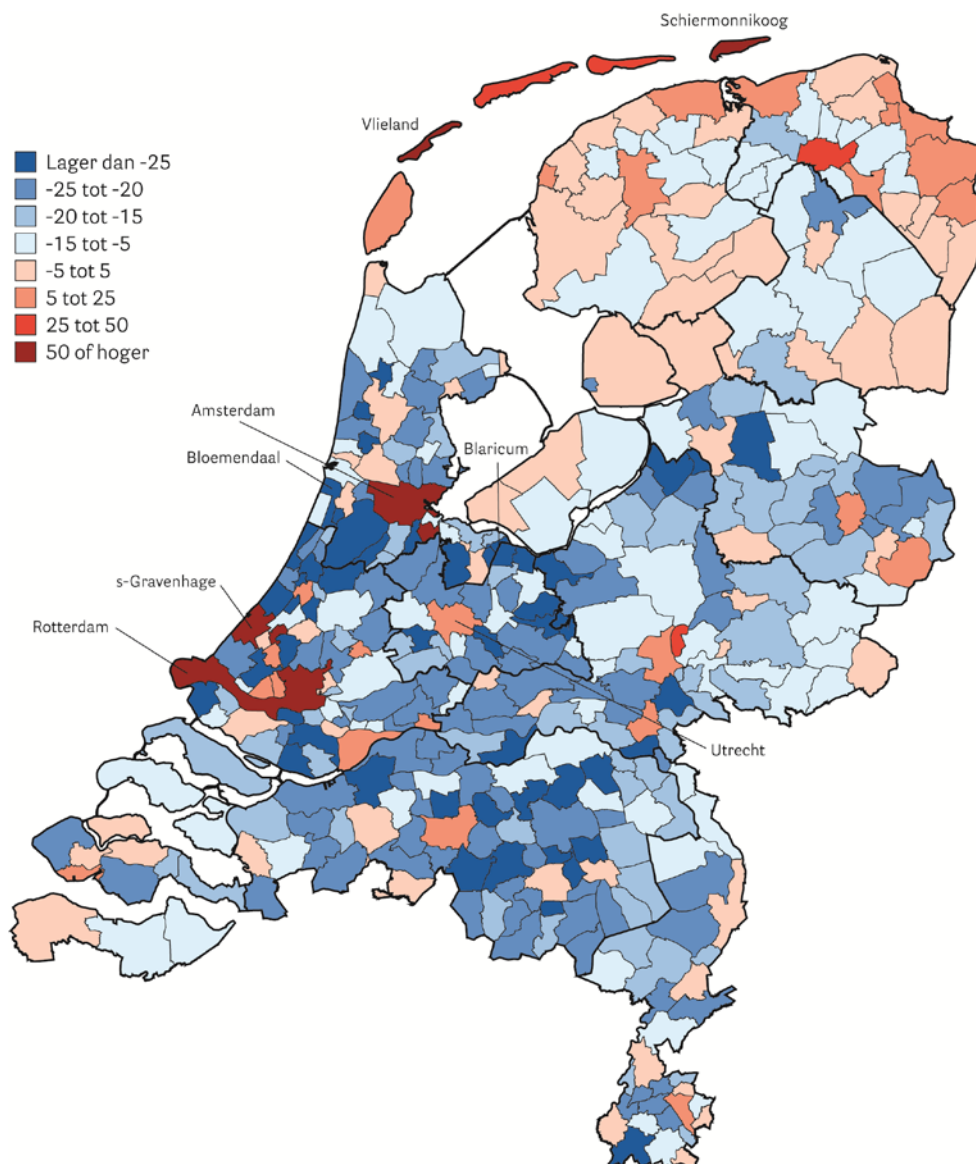
Verdeling

De algemene uitkering wordt verdeeld op basis van circa zestig verdeelmaatstaven. Voorbeelden van maatstaven die gebruikt worden zijn het aantal inwoners, het aantal schoolgaande kinderen, het aantal ouderen, de bodemgesteldheid en de centrumfunctie. Dit zijn factoren die samenhangen met kosten. Een tweede groep maatstaven geeft een indicatie voor de mogelijkheid van de gemeente om belastinginkomsten te verwerven. Dit wordt gemeten aan de hand van de ozb-grondslag. Daarnaast ontvangt elke gemeente een vast bedrag.

Voor het analyseren van de verdeling van de verschillende uitkeringen per gemeente maken wij gebruik van het gemiddelde uitkeringsbedrag per inwoner als afwijking van het landelijk gemiddelde. Een negatieve score betekent dat een gemeente minder ontvangt dan het landelijk gemiddelde, bij een positieve score ontvangt een gemeente meer dan het gemiddelde. Bij een score van 0 procent wordt precies het landelijk gemiddelde aan uitkering ontvangen. Een score van bijvoorbeeld 20 procent houdt in dat een gemeente per inwoner 20 procent meer van dit type uitkering ontvangt dan het landelijk gemiddelde bedrag per inwoner.

Kaart 1 geeft een overzicht van de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over gemeenten. Blaricum en Bloemendaal ontvangen elk een algemene uitkering die 40 procent onder het gemiddelde bedrag per inwoner ligt. Schiermonnikoog (160 procent) en Vlieland (127 procent) ontvangen uitkeringen die ver boven het gemiddelde liggen.

Kaart 1: Algemene uitkering per inwoner, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

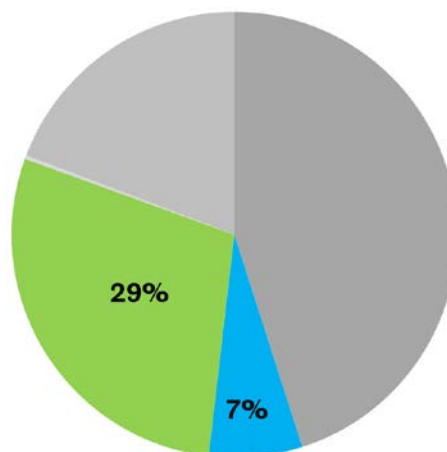
Grote gemeenten en waddegemeenten nemen in de verdeling een speciale plaats in. Doordat zij geacht worden aanzienlijk hogere kosten per inwoner te moeten maken dan andere gemeenten om een gelijkwaardig voorzieningenniveau aan te bieden, ontvangen zij uitkeringen die boven het gemiddelde liggen. Gemeenten in Groningen en Friesland ontvangen ook vaak bovengemiddelde uitkeringen. Hun inwoners hebben relatief vaak

een laag inkomen of een uitkering, wat als kostenverhogend wordt gezien, en hun belastingcapaciteit is gering doordat de woz-waarden er laag zijn.

Tabel B6 in de bijlage bevat een compleet overzicht van alle gemeenten en de procentuele afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde per inwoner aan ontvangsten uit de algemene uitkering, de decentralisatie- en integratie-uitkeringen (exclusief integratie-uitkering *sociaal domein*, die staat in tabel B7), de overige uitkeringen en de specifieke uitkeringen.

3.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

In het jaar 2017 werden 49 decentralisatie- en 5 integratie-uitkeringen aan gemeenten verstrekt. In de periode 2010-2013 is zowel het aantal decentralisatie- als het aantal integratie-uitkeringen sterk afgenomen, om daarna weer toe te nemen (zie tabel 1). In 2017 wordt via deze uitkeringen in totaal 12,2 miljard euro uitgekeerd (36 procent van het totaal). Hiervan wordt 9,8 miljard euro (29 procent van het totaal) uitgekeerd via de integratie-uitkering *sociaal domein*. De overige decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn samen goed voor een totaal van 2,3 miljard euro, 7 procent van de totale uitkeringsstroom van Rijk naar gemeenten. In verband met zijn grote gewicht gaan we dieper in op de verdeling van de integratie-uitkering *sociaal domein* in een aparte paragraaf (3.3.1).

Karakter

Volgens de Financiële-verhoudingswet komen de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ten goede aan de algemene middelen. Het bestedingsdoel is voor deze uitkeringen dus niet vastgelegd.

Decentralisatie-uitkeringen bestaan sinds 2008 en zijn vaak gebruikt voor de overgang van specifieke uitkeringen naar de algemene uitkering uit het gemeentefonds (Algemene Rekenkamer, 2009). Voor decentralisatie-uitkeringen is op dit moment nog geen termijn vastgesteld waarop ze overgaan in de algemene uitkering. Er bestaan echter plannen om de duur van decentralisatie-uitkeringen te beperken tot een maximum van vijf jaar (Tweede Kamer, 2015). Daarbinnen zullen ze dus over moeten gaan in de algemene uitkering. Dit is echter nog niet in wetgeving omgezet.

Een integratie-uitkering is een type decentralisatie-uitkering waarvoor van tevoren een termijn is vastgesteld voor opname in de algemene uitkering. Wanneer ook voor decentralisatie-uitkeringen een uiterste termijn wordt ingevoerd (zie vorige paragraaf) zullen integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen nog moeilijker van elkaar te onderscheiden zijn. Het is de bedoeling de integratie-uitkering dan te schrappen (Tweede Kamer, 2015), iets waarvoor de Financiële-verhoudingswet moet worden gewijzigd. Dit is onderdeel van een breder traject om het uitkeringsstelsel te vereenvoudigen, waarbij ook de verzameluitkering (zie paragraaf 4.1) moet sneuvelen. Vier jaar na de aankondiging is de uitvoering van deze voornemens nog niet gevorderd. Een kamerbrief van juli 2018 herhaalt de voornemens zonder specifieke wetgeving aan te kondigen (Tweede Kamer, 2018b). Wel worden met ingang van 2016 geen nieuwe integratie-uitkeringen of verzameluitkeringen ingevoerd (Tweede Kamer, 2018a).

De verdeling van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen verloopt anders dan de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Elke uitkering kent een

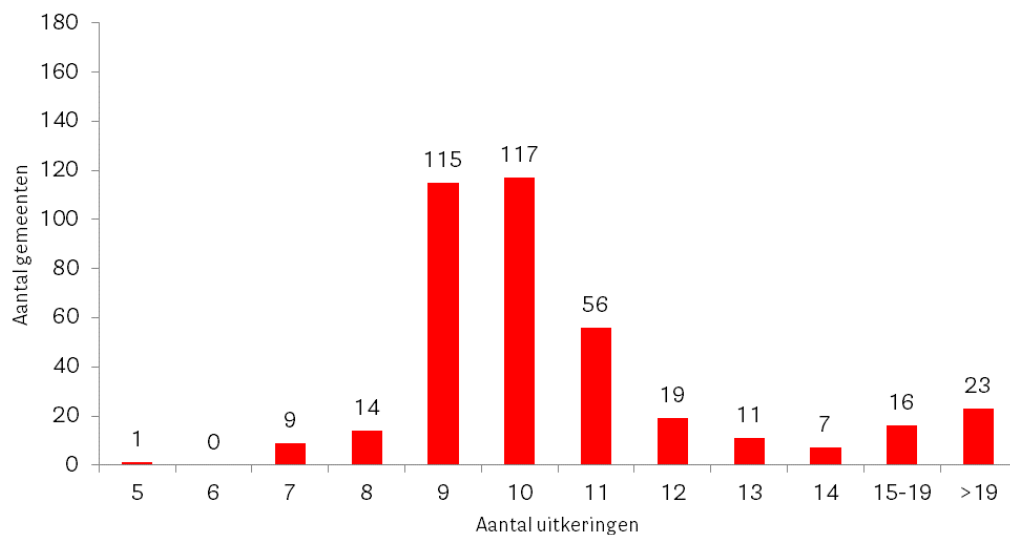
eigen verdeelsystematiek. Het kan gaan om uitkeringen die gemeenten met een bepaalde problematiek kunnen aanvragen (bijvoorbeeld: *spoorse doorsnijdingen*). In andere gevallen is er een gedetailleerd verdeelmodel opgezet (bijvoorbeeld: *sociaal domein*, waarbinnen zelfs verschillende verdeelmodellen bestaan). Niet elke gemeente ontvangt overigens alle typen decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

De vermindering van het aantal specifieke uitkeringen (waarover meer in paragraaf 4.1) is deels tot stand gekomen door overheveling naar het gemeentefonds in de vorm van een decentralisatie-uitkering. Dit geldt bijvoorbeeld voor de decentralisatie-uitkering *spoorse doorsnijdingen*. Aan decentralisatie-uitkeringen is geen minimumomvang verbonden. Specifieke uitkeringen moeten daarentegen minimaal 10 miljoen euro per jaar uitkeren, kleinere bedragen kunnen slechts worden verstrekt als onderdeel van een verzameluitkering (paragraaf 4.1). Deze beperking kan dus worden omzeild door er een decentralisatie-uitkering van te maken.

Aantal uitkeringen per gemeente

Het aantal uitkeringen dat een gemeente ontvangt varieert. Inclusief de integratie-uitkering *sociaal domein* ontvangen de meeste gemeenten in 2017 negen of tien verschillende decentralisatie- en integratie-uitkeringen, zoals is te zien in figuur 3. Amsterdam ontving de meeste decentralisatie- en integratie-uitkeringen, 26 in totaal.

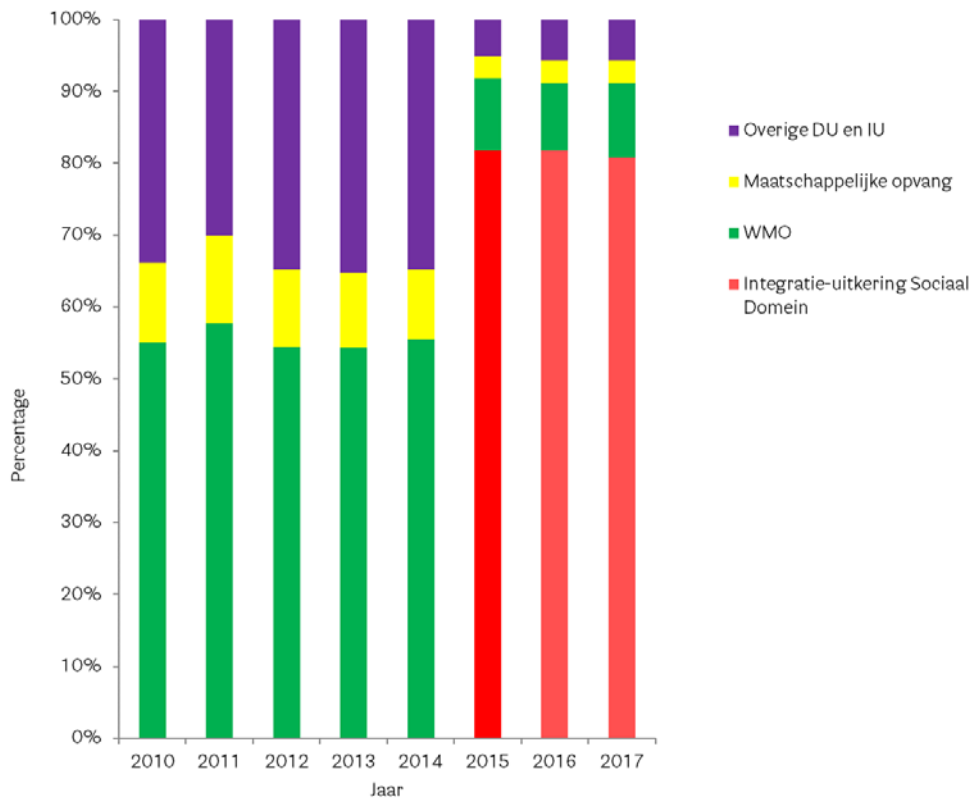
Figuur 3: Frequentieverdeling van het aantal decentralisatie- en integratie-uitkeringen, 2017

Belangrijkste uitkeringen

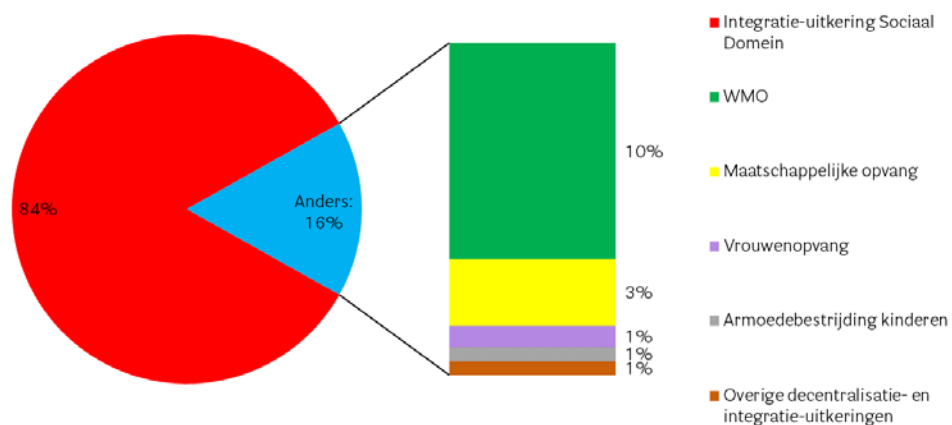
In figuur 4 wordt de relatieve omvang van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen weergegeven voor de jaren 2010-2017. Tot en met 2014 was de integratie-uitkering *Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)* de grootste uitkering. Sinds 2015 is het geheel van decentralisatie- en integratie-uitkeringen echter ingrijpend veranderd als gevolg van de drie decentralisaties in het sociale domein (zie paragraaf 3.3.1). Hierdoor is met ingang van 2015 de integratie-uitkering *sociaal domein* veruit de grootste uitkering. Het budget voor deze uitkering bedraagt in 2017 bijna 10 miljard euro. Dat is meer dan 80 procent van het totale budget aan decentralisatie- en integratie-uitkeringen, zoals figuur 5 laat zien. De verschillende uitkeringen variëren per jaar, evenals de relatieve omvang van de uitkeringen.

Figuur 4: Relatieve omvang decentralisatie- en integratie-uitkeringen, 2010-2017

Figuur 5 laat ook zien dat de meeste integratie- en decentralisatie-uitkeringen slechts gering van omvang zijn. Na de integratie-uitkering *sociaal domein* is de integratie-uitkering *WMO* het grootst, namelijk 1,24 miljard euro. Van een aantal uitkeringen bedroeg het totaal meer dan 100 miljoen euro in 2017. Dat zijn, naast het *sociaal domein* en de *WMO*, de uitkering voor *maatschappelijke opvang* en de uitkering voor *vrouwenopvang*.

Figuur 5: Relatieve omvang decentralisatie- en integratie-uitkeringen, 2017

Aantal ontvangende gemeenten

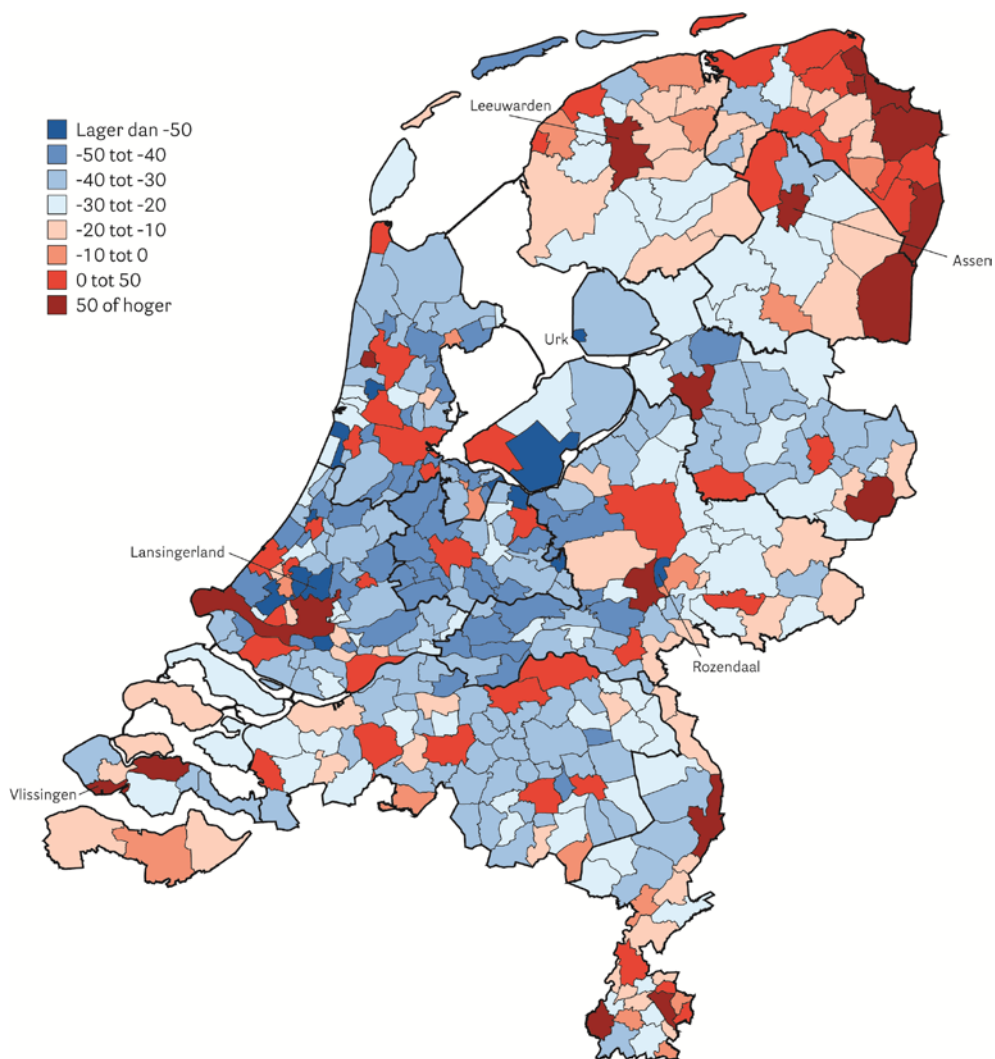
Het aantal gemeenten dat een bepaalde decentralisatie- of integratie-uitkering ontvangt verschilt sterk per uitkering. In de periode 2010-2014 waren er twee uitkeringen die door iedere gemeente werden ontvangen, namelijk de *WMO-uitkering* en de uitkering *versterking peuterspeelzaal*. Vanaf 2015 is dit aantal toegenomen, naar vijf in 2017. Naast de *WMO-uitkering* en de uitkering *versterking peuterspeelzaal* zijn dit *sociaal domein* (sinds 2015), *voorschoolse voorziening peuters* (sinds 2016) en *armoedebestrijding kinderen* (sinds 2017). Een aantal uitkeringen wordt maar aan één gemeente uitgekeerd, zoals bijvoorbeeld de uitkeringen *groeiopgave Almere* en *Leeuwarden culturele hoofdstad*.

Verdeling

Kaart 2 toont de ontvangsten uit de decentralisatie- en integratie-uitkeringen per gemeente. Vanwege het grote aandeel van de integratie-uitkering *sociaal domein* in het totaalbedrag aan decentralisatie- en integratie-uitkeringen wordt de verdeling weergegeven zonder de integratie-uitkering *sociaal domein*. Paragraaf 3.3.1 besteedt specifiek aandacht aan de verdeling van de integratie-uitkering *sociaal domein*. De kaart laat zien dat de ontvangsten uit decentralisatie- en integratie-uitkeringen per inwoner naar verhouding hoog zijn voor grote gemeenten. De decentralisatie- en integratie-uitkeringen worden hier uitgedrukt als procentuele afwijking van het gemiddelde per inwoner. De meeste gemeenten ontvangen een naar verhouding laag bedrag aan decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

Tabel B6 in de bijlage bevat een compleet overzicht van alle gemeenten en de afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde per inwoner van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen (exclusief integratie-uitkering *sociaal domein*, die staat in tabel B7). De tabel laat zien dat de grootste positieve afwijking ten opzichte van het gemiddelde te vinden is in Assen. Per inwoner ontvangt Assen 720 euro terwijl het landelijk gemiddelde 136 euro bedraagt. Dat is 429 procent meer dan het landelijk gemiddelde. Dit wordt veroorzaakt doordat Assen een fors bedrag aan Zuiderzeelijngelden ontvangt in de vorm van een decentralisatie-uitkering. Op de tweede plek staat Vlissingen met een positieve afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 136 procent, gevolgd door Leeuwarden met 125 procent. Lansingerland kent de grootste negatieve afwijking van het gemiddelde. Zij ontvangt zo'n 62 procent minder dan het gemiddelde. Lansingerland wordt op de voet gevolgd door Urk en Rozendaal. Zij ontvangen allemaal zo'n 60 procent minder dan het gemiddelde.

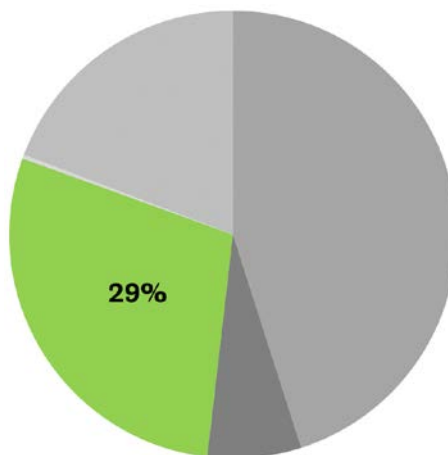
Kaart 2: Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (exclusief integratie-uitkering *sociaal domein*) per inwoner, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

3.3.1 Integratie-uitkering sociaal domein

Karakter

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Voor deze drie decentralisaties in het sociale domein ontvangen gemeenten met ingang van 2015 de integratie-uitkering *sociaal domein*. De decentralisatie van de WMO 2015 is een uitbreiding van de eerdere decentralisatie van de WMO in 2007. In het kader van deze eerdere decentralisatie bestaat er al een integratie-uitkering *WMO*. Deze blijft bestaan naast de uitkering *sociaal domein*. In deze Atlas verwijzen we naar de 'integratie-uitkering *WMO*' of '*WMO*' (cursief) als het gaat om deze oudere uitkering; het onderdeel van de uitkering *sociaal domein* dat betrekking heeft op de WMO noemen we '*WMO-gelden*' (niet cursief).

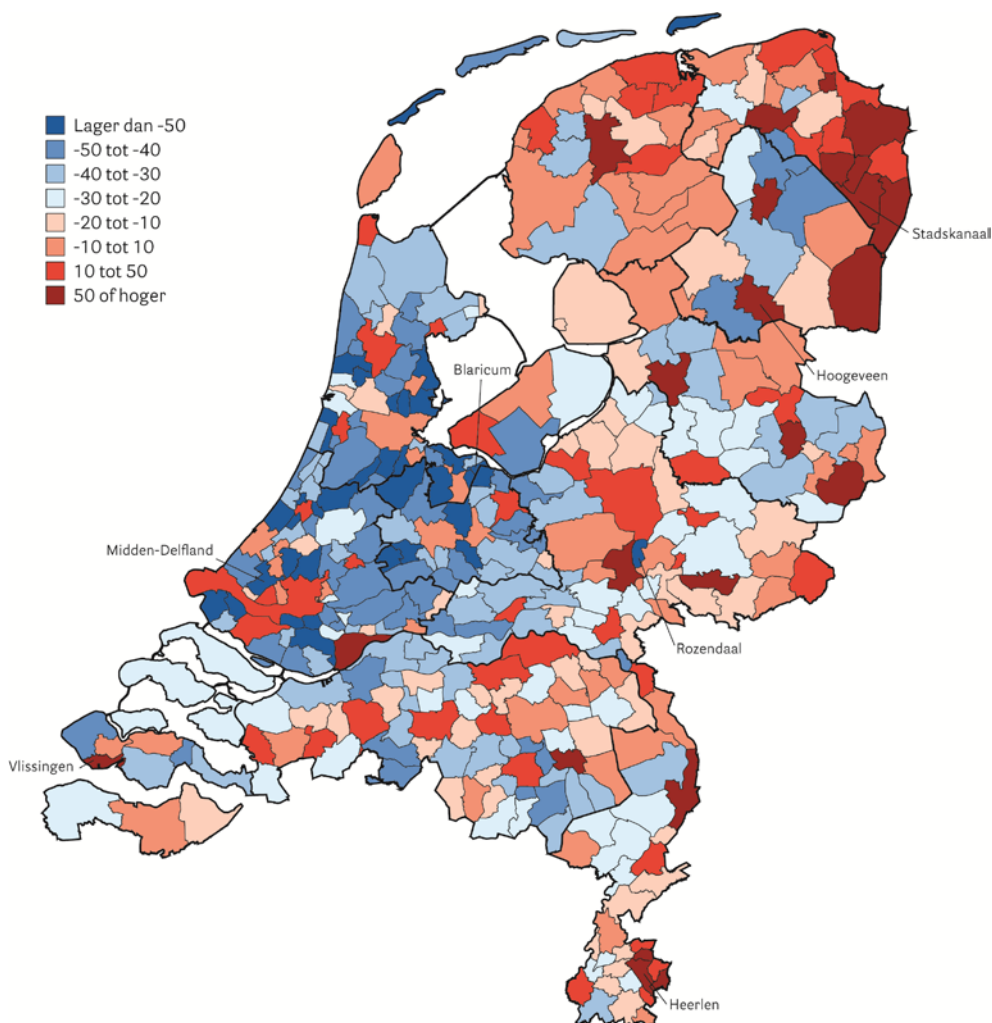

In 2017 is de uitkering *sociaal domein* goed voor 29 procent van de totale rijksuitkering aan gemeenten. Het is de bedoeling dat de middelen voor deze integratie-uitkering met ingang van 2019 grotendeels worden opgenomen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2018a, p. 3). De gelden in het kader van de WMO en de Jeugdwet werden in 2015 nog verdeeld op basis van een historische verdeling. Sinds 2016 worden deze deels verdeeld op basis van een objectief verdeelmodel. De middelen in het kader van de Participatiewet werden met ingang van 2015 al verdeeld op basis van een objectief verdeelmodel (Ministerie van Financiën, 2015, p.39).

Verdeling

Kaart 3 toont het totaalbedrag voor de integratie-uitkering *sociaal domein* per inwoner als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde. Vooral (middel)grote gemeenten en gemeenten in het noorden van het land ontvangen een bovengemiddeld bedrag. Vlissingen ontvangt per inwoner het meest, namelijk 159 procent meer dan gemiddeld. Dit houdt in dat Vlissingen per inwoner bijna 1.500 euro ontvangt, terwijl het landelijk gemiddelde 576 euro bedraagt. Vlissingen ontvangt vooral bovengemiddeld veel gelden in het kader van de WMO. Vlissingen wordt gevolgd door Heerlen met 135 procent boven het gemiddelde. Ook Heerlen ontvangt relatief veel WMO-gelden. Daarnaast zijn er nog twee gemeenten die meer dan tweemaal zoveel ontvangen per inwoner als het landelijk gemiddelde: Hoogeveen (109 procent) en Stadskanaal (103 procent). De hoge totaalbedragen voor Hoogeveen en Stadskanaal worden veroorzaakt doordat deze gemeenten relatief veel geld ontvangen in het kader van de Participatiewet. Rozendaal ontvangt per inwoner 70 procent minder dan het landelijk gemiddelde (namelijk 175 euro per inwoner), Midden-Delfland 68 procent minder en Blaricum 65 procent minder. Een volledig overzicht is te vinden in tabel B7 (laatste kolom) in de bijlage.

Kaart 3: Integratie-uitkering *sociaal domein*, totaalbedrag per inwoner, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

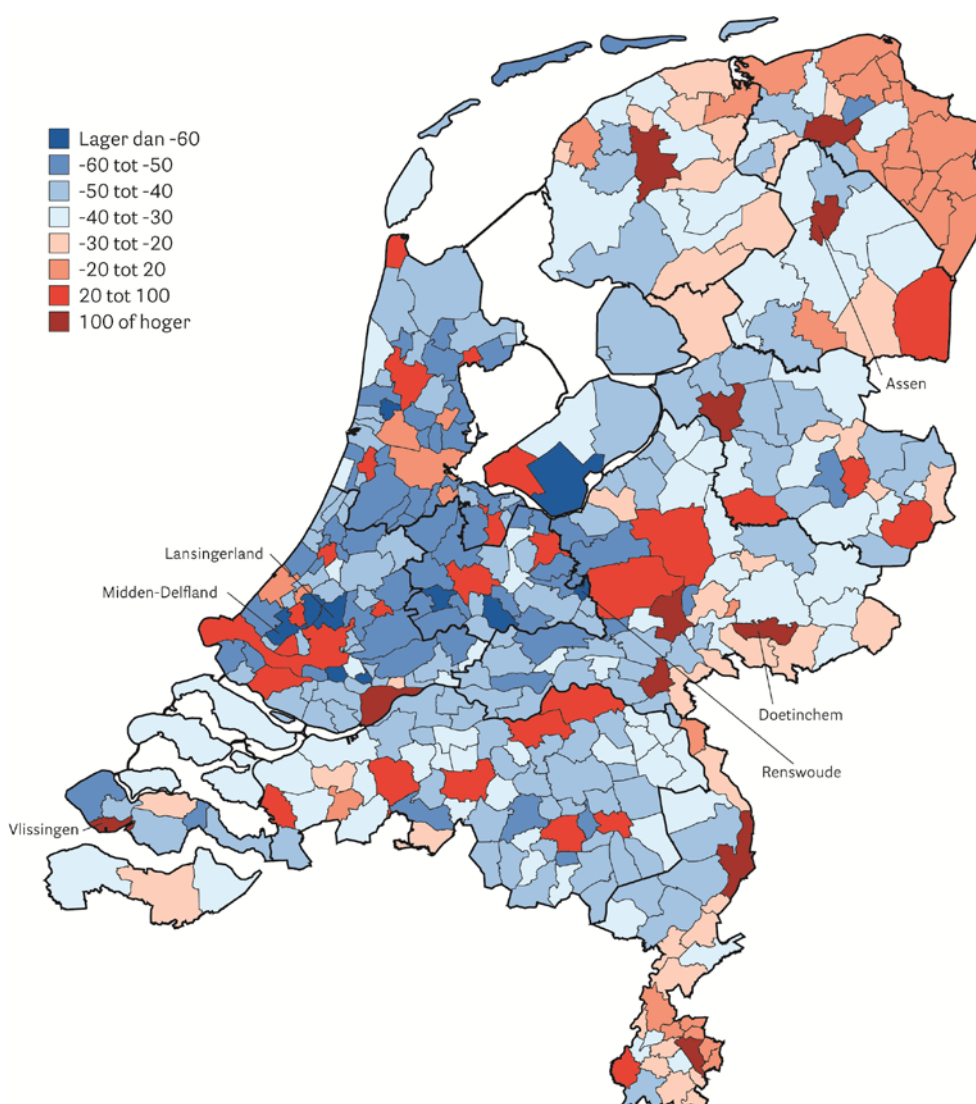
Uitsplitsing

Het totaalbedrag voor de integratie-uitkering *sociaal domein* bestaat uit de gelden voor de gemeentelijke uitvoering van de WMO, de Jeugdwet en de Participatiewet. Het bedrag dat iedere gemeente voor deze drie subonderdelen ontvangt is ook bekend. De kaarten 4 tot en met 6 tonen de afwijkingen ten opzichte van het landelijk gemiddelde per inwoner voor deze drie subcategorieën. Overigens bestaat deze uitsplitsing alleen om verdeeltechnische redenen – er gelden verschillende verdeelformules – en wordt de integratie-uitkering *sociaal domein* als één geheel verstrekt. Er bestaan dus geen afzonderlijke “budgetten” voor de WMO, de Jeugdwet of de Participatiewet.

WMO

Kaart 4 laat zien dat een beperkt aantal gemeenten een bedrag aan WMO-gelden ontvangt dat ver boven het gemiddelde uitsteekt. Voor een groot deel komt dit doordat het budget voor beschermd wonen, onderdeel van de WMO, alleen onder de zogenoemde centrumgemeenten wordt verdeeld. Vlissingen ontvangt ruim 1.000 euro per inwoner, maar liefst 392 procent meer dan het landelijk gemiddelde van 209 euro. Vlissingen wordt gevolgd door Assen (230 procent meer dan gemiddeld) en Doetinchem (218 procent). Lansingerland ontvangt per inwoner het minst, namelijk 64 euro per inwoner, ofwel 70 procent minder dan het landelijk gemiddelde. Lansingerland wordt gevolgd door de gemeenten Midden-Delfland (67 procent minder) en Renswoude (65 procent minder). Een volledig overzicht is te vinden in tabel B7 in de bijlage.

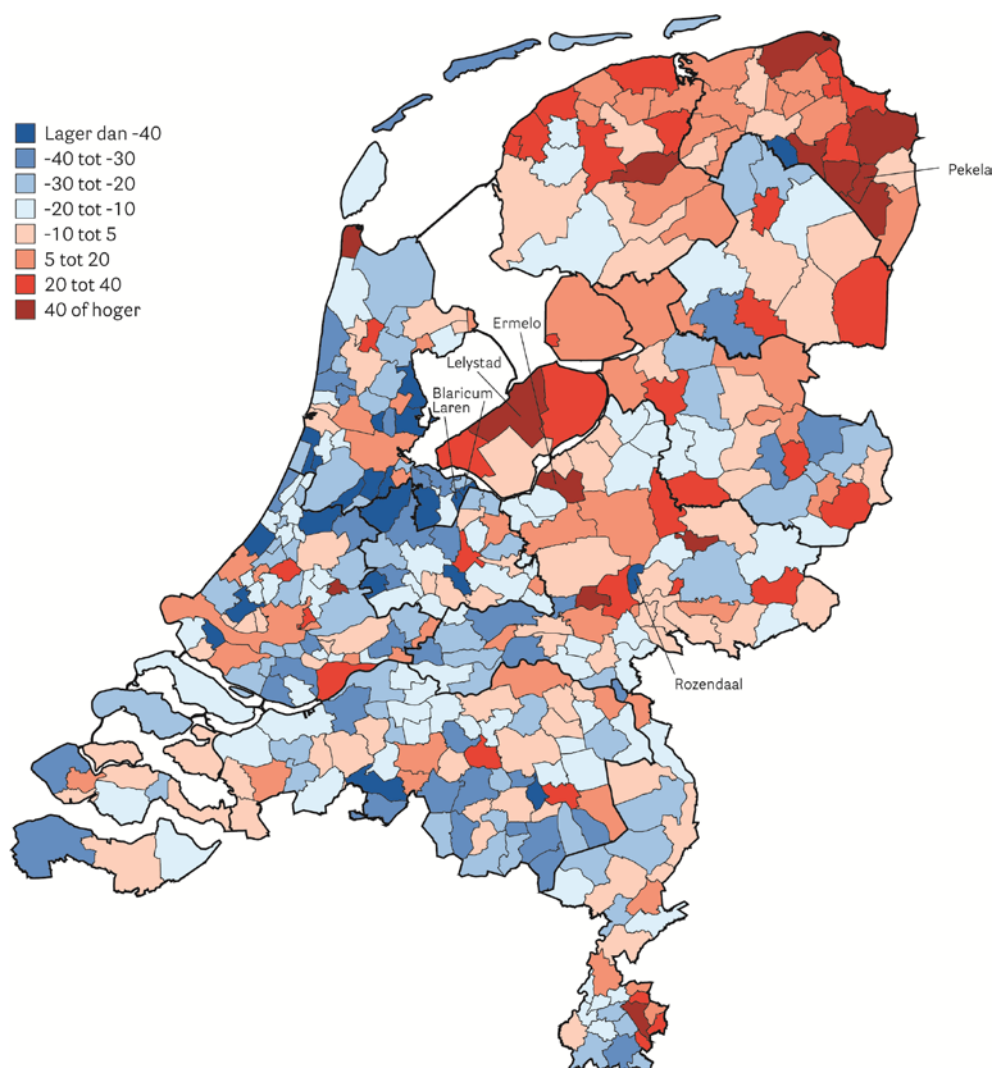
Kaart 4: Gelden in het kader van de WMO, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

Jeugdwet

Kaart 5 toont de verdeling van de gelden voor de Jeugdwet per gemeente als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde per inwoner. Pekela ontvangt per inwoner het meest, namelijk 361 euro. Dat is 72 procent meer dan het landelijk gemiddelde dat 209 bedraagt euro. Pekela wordt op de voet gevolgd door Ermelo en Lelystad (respectievelijk 72 en 65 procent meer dan het landelijk gemiddelde). Rozendaal ontvangt 46 euro per inwoner; dat is 78 procent minder dan het landelijk gemiddelde. Rozendaal wordt gevolgd door Blaricum en Laren. Zij ontvangen respectievelijk 61 en 57 procent minder dan het landelijk gemiddelde. Tabel B7 in de bijlage geeft een overzicht voor alle gemeenten.

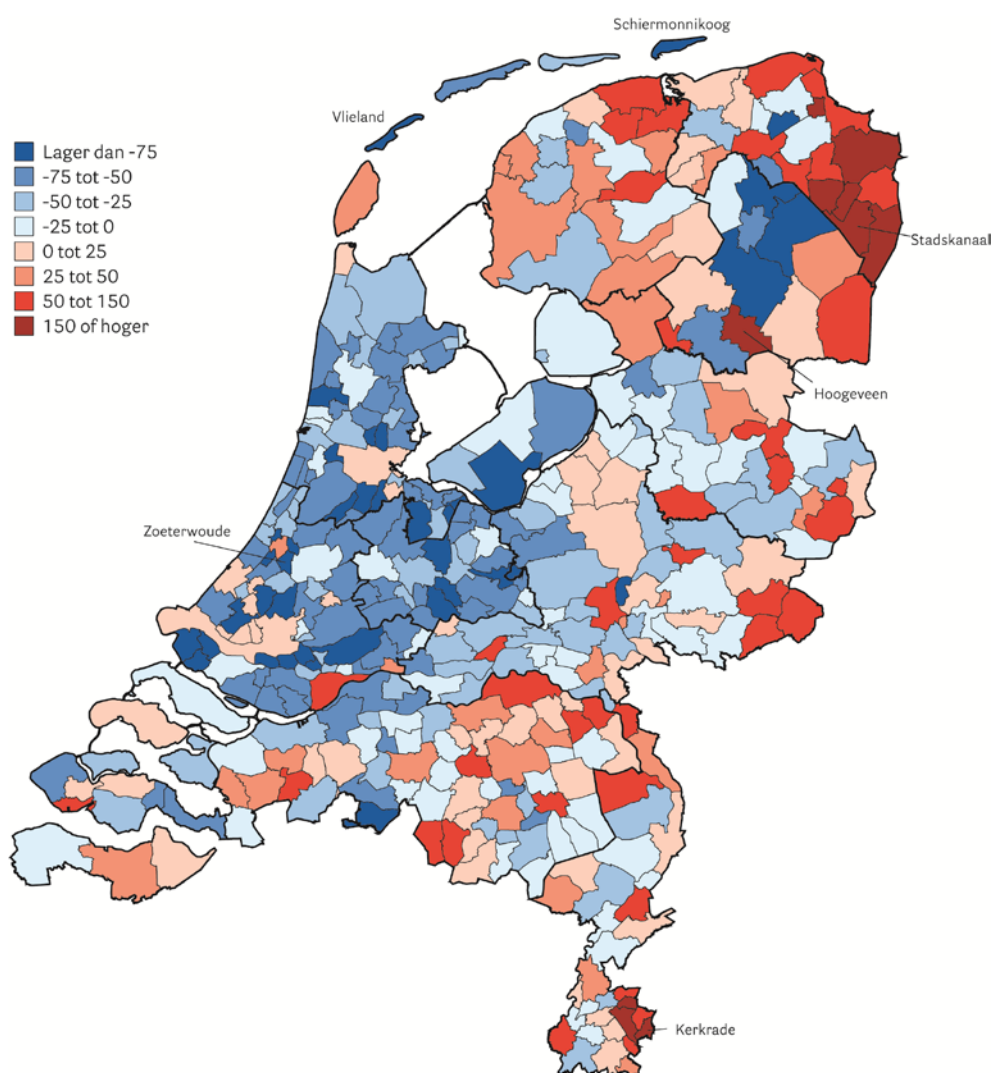
Kaart 5: Gelden in het kader van de Jeugdwet, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

Participatiewet

Kaart 6 laat de verdeling van de gelden voor de Participatiewet per gemeente zien als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde per inwoner. Gemeenten in de Randstad ontvangen doorgaans minder dan het landelijk gemiddelde en gemeenten in het noorden, oosten en zuiden vaak meer. In die laatste regio's zijn relatief veel mensen op de bijstand en de sociale werkvoorziening aangewezen. Hoogeveen ontvangt per inwoner het meest, namelijk 717 euro. Dat is bijna vier keer zoveel als het landelijk gemiddelde van 154 euro. Hoogeveen wordt gevolgd door Stadskanaal en Kerkrade. Die ontvangen per inwoner respectievelijk 305 en 267 procent meer dan het landelijk gemiddelde. Vlieland ontvangt het laagste bedrag per inwoner, 98 procent minder dan het landelijk gemiddelde. Dat komt neer op slechts 3 euro per inwoner. Vlieland wordt gevolgd door Schiermonnikoog en Zoeterwoude (respectievelijk 97 en 96 procent minder dan het landelijk gemiddelde). Tabel B7 in de bijlage geeft een volledig overzicht.

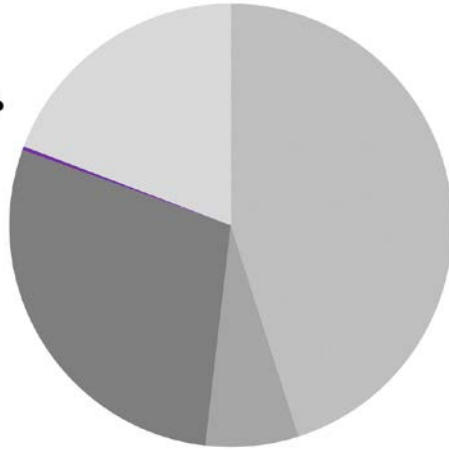
Kaart 6: Gelden in het kader van de Participatiewet, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

3.4. Overige uitkeringen gemeentefonds

Het gemeentefonds kent naast de algemene uitkering en de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ook een groep overige uitkeringen. De bekendste uit deze groep is de *aanvullende uitkering* volgens artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet. In 2017 wordt via de overige gemeentefondsuitkeringen in totaal 95 miljoen euro uitgekeerd. Dat is 0,28 procent van het totaal.

0%

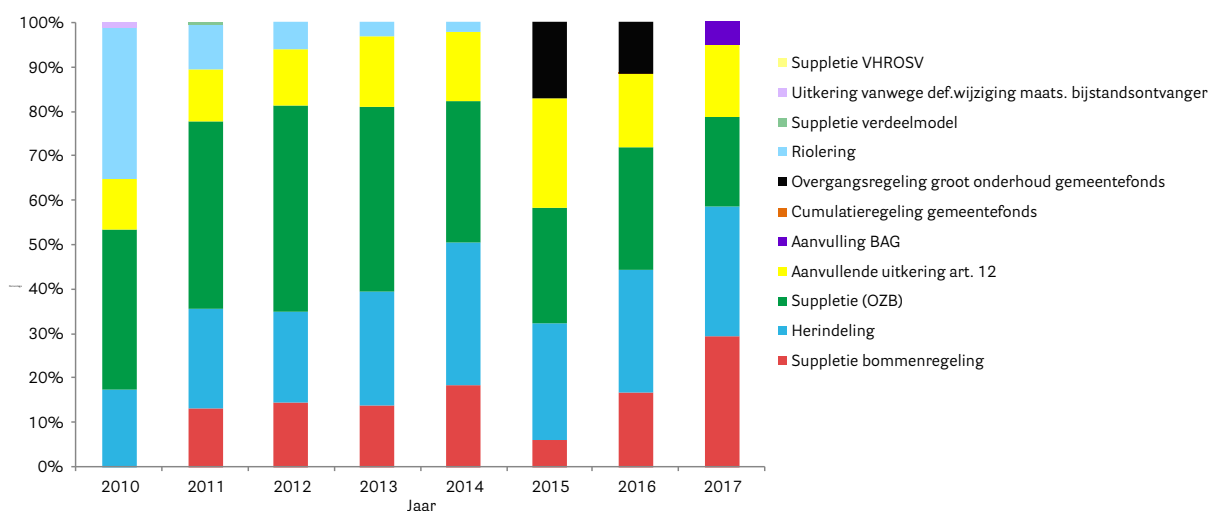
Karakter

Deze groep uitkeringen is zeer divers van karakter. De *aanvullende uitkering* voorziet in extra middelen wanneer de algemene middelen van de gemeente niet in de noodzakelijke behoeften kunnen voorzien. Volgens de septembercirculaire van het gemeentefonds wordt de *aanvullende uitkering* in 2017 alleen ontvangen door de gemeente Lelystad. Lelystad is formeel wel een artikel 12-gemeente, maar materieel niet. In het verleden zijn voor Lelystad zogeheten ICL-gelden als aanvullende bijdrage voor onderhoud en noodzakelijke investeringen van de openbare ruimte aan het gemeentefonds toegevoegd en via artikel 12 aan die gemeente uitgekeerd. Sinds 1998 krijgt Lelystad geen reguliere artikel 12-uitkering meer, maar worden de aan het gemeentefonds toegevoegde gelden nog wel via artikel 12 uitgekeerd. Die uitkering komt dus niet meer ten laste van de collectiviteit van de gemeenten, zoals bij artikel 12-uitkeringen gebruikelijk is (Allers et al., 2015).

Vlissingen heeft in 2017 ook de status van artikel 12-gemeente. Voor deze gemeente is echter geen uitkeringsbedrag in het kader van de *aanvullende uitkering* opgenomen in de septembercirculaire. Op het moment dat deze Atlas uitkomt is de hoogte van de *aanvullende uitkering* voor Vlissingen nog niet vastgesteld. De *aanvullende uitkering* die de gemeente Vlissingen ontvangt is daarom niet meegenomen in onze analyse.

Figuur 6 geeft een overzicht van de overige uitkeringen uit het gemeentefonds voor de jaren 2010-2017. Per jaar verschillen de aandelen van deze uitkeringen sterk. De samenstelling van de groep overige uitkeringen verschilt eveneens per jaar. Voor 2017 gaat het om zeven verschillende uitkeringen. De grootste uitkeringen zijn de uitkeringen *suppletie bommenregeling* en *herindeling*. Drie van de zeven overige uitkeringen zijn voor sommige gemeenten positief maar voor andere negatief, en zorgen daarmee voor een herverdeling. Dit zijn de uitkeringen *suppletie VHROSV*, *cumulatieregeling gemeentefonds* en *suppletie (ozb)*.¹ Het totaalbedrag aan overige uitkeringen is in de periode 2010-2017 met ruim 40 procent afgenomen van 166 miljoen euro in 2010 tot 95 miljoen euro in 2017.

Figuur 6: Relatieve omvang overige uitkeringen uit het gemeentefonds, 2010-2017

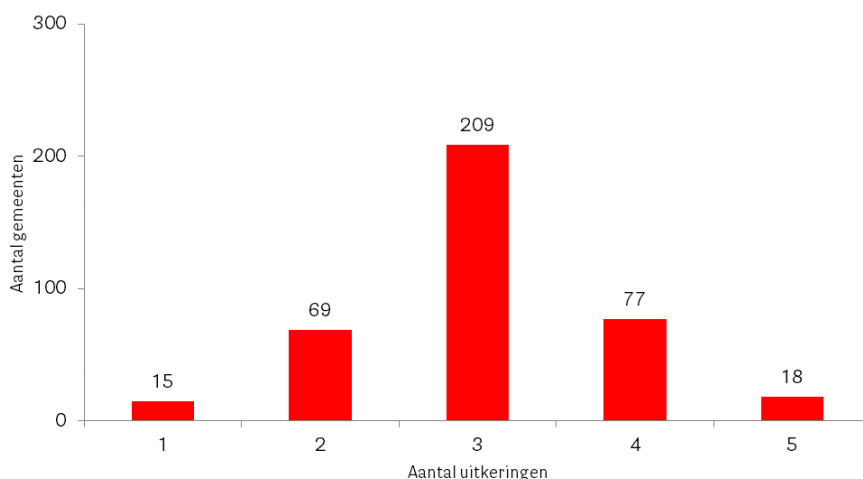

¹ Met ingang van 2015 is de *cumulatieregeling gemeentefonds* ingesteld om de cumulatieve nadelen van het groot onderhoud en de decentralisaties (in het sociale domein) te beperken. De uitkering *suppletie VHROSV* heeft betrekking op het cluster Volkhuysvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing en beperkt de negatieve gevolgen van herindelingen. Beide kunnen negatieve waarden aannemen. Naast deze uitkeringen is er in 2017 nog één andere overige uitkering die negatieve waarden kan hebben, namelijk de *suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers*. Na de afschaffing van de OZB woningen gebruikers in 2006 is de algemene uitkering verhoogd om gemeenten te compenseren voor gederfde belastinginkomsten. Deze compensatie houdt echter geen rekening met verschillen in ozb-tarieven die voor 2016 bestonden zodat deze verschilden van de feitelijke ozb-inkomstenderving. Als overgangsregeling is er een suppletie-uitkering gekomen. Voor gemeenten die vanaf 2006 relatief weinig ozb-inkomsten derfden heeft deze suppletie-uitkering een negatieve waarde. De *suppletie-uitkering OZB woningen* wordt langzaam afgebouwd. In 2017 was de omvang nog 11 procent dan de oorspronkelijke waarde.

Uitkeringen per gemeente

Het aantal overige gemeentefondsuitkeringen dat een gemeente ontvangt is niet voor iedere gemeente gelijk, zoals te zien in figuur 7. De meeste gemeenten ontvangen in 2017 drie overige uitkeringen uit het gemeentefonds. Er zijn zeven verschillende uitkeringen in 2017. Geen enkele gemeente ontvangt alle zeven typen, of zelfs zes. 18 gemeenten ontvangen vijf van de zeven uitkeringen.

Figuur 7: Frequentieverdeling van het aantal ontvangen overige gemeentefondsuitkeringen per gemeente, 2017

Aantal ontvangende gemeenten

Het aantal gemeenten dat een overige gemeentefondsuitkering ontvangt verschilt per uitkering. Alleen de uitkering *suppletie (ozb)* wordt in 2017 door alle 388 gemeenten ontvangen (of betaald). De uitkering *suppletie VHROSV* wordt door 317 gemeenten ontvangen (of betaald) en de uitkering *cumulatieregeling gemeentefonds* door 292 gemeenten. De *aanvullende uitkering* wordt in 2017 alleen door Lelystad en Vlissingen ontvangen.

Gemiddeld bedrag per inwoner

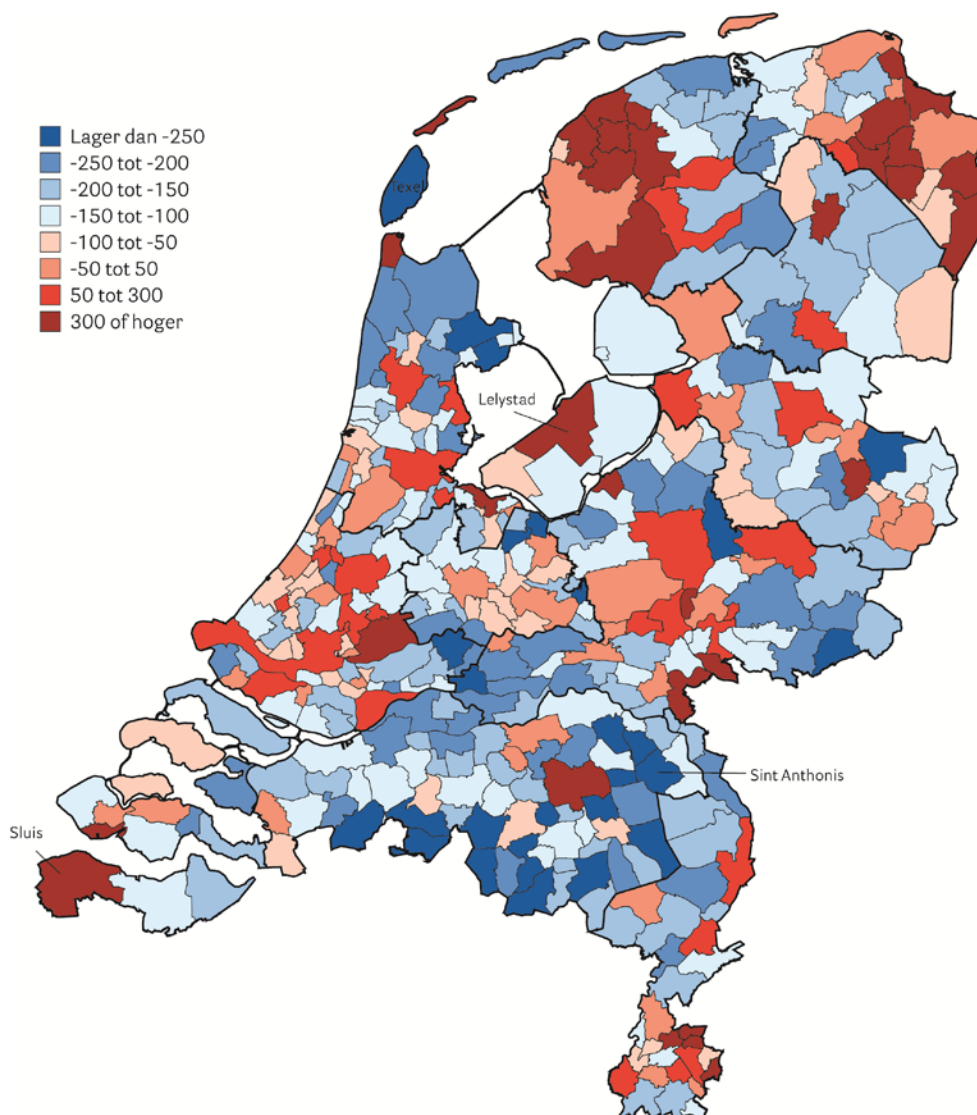
Per inwoner is de *aanvullende uitkering (artikel 12)* het grootst, gemiddeld ruim 128 euro. De bedragen per inwoner van de resterende overige uitkeringen staan hiermee in schril contrast. De uitkering *herindeling* bedraagt gemiddeld per inwoner 21 euro en de andere overige uitkeringen liggen allemaal tussen de 1 euro en 5 euro per inwoner. Hierbij moet wel worden aangetekend dat de uitkeringen *suppletie VHROSV*, *cumulatieregeling gemeentefonds* en *suppletie (ozb)* ook negatieve waarden kunnen aannemen. De uitkeringen *suppletie VHROSV* en *cumulatieregeling gemeentefonds* komen in 2017 uit op een totaalbedrag van respectievelijk 0 en 1 euro voor alle gemeenten samen, maar worden elk aan zo'n 300 gemeenten verstrekt. De bedragen voor individuele gemeenten kunnen daarom (in absolute waarde) groter zijn dan dit gemiddelde suggereert. Ter illustratie: wanneer we alleen *ontvangende* gemeenten (dus

positieve waarden) beschouwen, bedraagt het gemiddelde per inwoner 15 euro voor de uitkering *suppletie VHROSV*, 9 euro voor de *cumulatieregeling gemeentefonds* en 3 euro voor *suppletie (ozb)*.

Verdeling

Kaart 7 laat zien dat er aanmerkelijke verschillen bestaan tussen gemeenten met betrekking tot de overige uitkeringen uit het gemeentefonds. In totaal gaat het hier om geringe bedragen, maar voor een individuele gemeente kunnen deze bedragen van groot belang zijn.

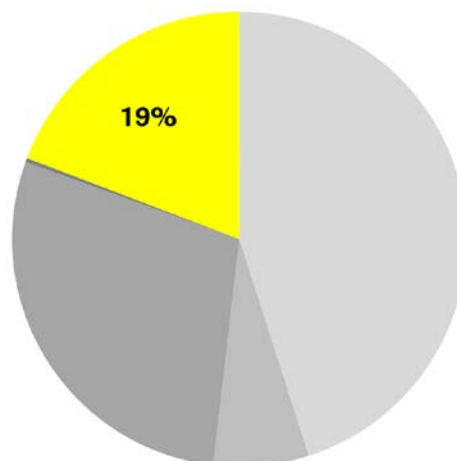
Kaart 7: Overige uitkeringen uit het gemeentefonds, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

Tabel B6 in de bijlage bevat een compleet overzicht van alle gemeenten en de afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde per inwoner aan ontvangsten van de overige uitkeringen. De tabel laat zien dat de grootste positieve afwijking van de overige uitkeringen ten opzichte van het landelijk gemiddelde te vinden is in Lelystad. Per inwoner ontvangt Lelystad 209 euro ten opzichte van een landelijk gemiddelde per inwoner van 6 euro. Dit heeft alles te maken met de *aanvullende uitkering* die Lelystad ontvangt. Op de tweede plek staat Sluis. Per inwoner ontvangt Sluis 194 euro. Dit wordt veroorzaakt door de *suppletie bommenregeling*. Voor Vlissingen is de hoogte van de *aanvullende uitkering* nog niet bekend. Verwacht mag worden dat deze gemeente ook een grote positieve afwijking van het gemiddelde zal hebben wanneer de hoogte van de *aanvullende uitkering* bekend wordt. Texel kent de grootste negatieve afwijking van het gemiddelde, gevolgd door Sint-Anthonis. Per inwoner ontvangen deze gemeenten respectievelijk 390 en 356 procent minder dan het landelijk gemiddelde.

4 Specifieke uitkeringen

Naast de uitkeringen uit het gemeentefonds keert het rijk specifieke uitkeringen uit aan gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. In 2017 waren dat 16 verschillende uitkeringen met een gezamenlijke omvang van bijna 6,6 miljard euro, 19 procent van het totale uitkeringsbedrag. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op deze uitkeringen.

4.1 Inleiding

Karakter

Specifieke uitkeringen worden niet verstrekt via het gemeentefonds, maar staan apart op de begroting van de verstrekende ministeries. In de Financiële-verhoudingswet is geregeld dat specifieke uitkeringen worden verstrekt met een bepaald bestedingsdoel. In de regeling bij de uitkering wordt het bestedingsdoel door de verstrekker omschreven. Over de besteding is verantwoording verschuldigd aan de rijksoverheid. Wordt het geld niet volgens de regels besteed, dan kan de verantwoordelijke minister de uitkering (gedeeltelijk) terugvorderen.

De mate waarin het bestedingsdoel van specifieke uitkeringen is vastgelegd verschilt. Het kan gaan om het vergoeden van werkelijk gemaakte uitgaven voor nauw omschreven doelen, maar ook om een uitkering die voor een breed omschreven beleidsterrein is bedoeld. De grootste specifieke uitkering, de *gebundelde uitkering* voor het bekostigen van de bijstandsverlening, is eigenlijk niet eens geoormerkt, aangezien overschotten vrij besteedbaar zijn, terwijl tekorten binnen zekere grenzen zelf moeten worden aangevuld.

Specifieke uitkeringen moeten minimaal 10 miljoen euro per jaar uitkeren. Kleinere bedragen kunnen slechts worden verstrekt als onderdeel van een verzameluitkering (zie verderop in deze paragraaf).² In de praktijk wordt deze regeling niet strak gehandhaafd. Zo was de uitkering Bbz in 2016 en 2017 volgens realisatiecijfers aanzienlijk kleiner dan 10 miljoen euro;³ op de begroting stond echter een bedrag dat hoger was dan 10 miljoen euro.

Sanering

Het aantal specifieke uitkeringen is de laatste jaren aanzienlijk kleiner geworden. In 1980 werden er nog 532 geteld (Tweede Kamer, 2009). Volgens het Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen 2017 waren er in 2009 nog 109 specifieke uitkeringen en is dat aantal teruggelopen tot 24 in 2016 (Tweede Kamer, 2018a). Dit

² Financiële-verhoudingswet, artikel 15a, derde lid en Besluit financiële verhouding 2001, artikel 28a.

³ Bron: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2017).

betreft uitkeringen aan provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen conform de WGR.

Het Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen 2018, met de gegevens over 2017, is op het moment dat deze Atlas verschijnt (begin augustus 2018) nog niet gepubliceerd. Volgens artikel 20 van de Financiële-verhoudingswet had dit uiterlijk op de derde woensdag van mei moeten gebeuren. Volgens een andere bron, de SiSa verantwoordingslijst 2017, is het aantal specifieke uitkeringen aan gemeenten en samenwerkingsverbanden in 2017 teruggelopen tot 21. Helaas zijn gegevens over specifieke uitkeringen uit verschillende bronnen niet optimaal vergelijkbaar; verschillende bronnen geven soms verschillende aantallen voor hetzelfde uitkeringsjaar (zie ook de Verantwoording achterin deze Atlas).

Het geld van sommige uitkeringen wordt niet ontvangen door gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, maar alleen door provincies. 16 specifieke uitkeringen keerden in 2017 een bedrag uit aan gemeenten en/of WGR-gebieden, zo blijkt uit de SiSa verantwoordingsinformatie.

De sanering van het aantal specifieke uitkeringen is bewust beleid geweest, gericht op het vergroten van de decentrale beleidsvrijheid en het verminderen van verantwoordingsverplichtingen, op basis van de aanbevelingen die de commissie-Brinkman in 2004 formuleerde (Stuurgroep doorlichting specifieke uitkeringen, z.j.). Sommige voormalige specifieke uitkeringen zijn opgenomen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Andere zijn omgezet in een decentralisatie- of een integratie-uitkering, of simpelweg opgeheven.

Verzameluitkeringen

Ook de introductie van de verzameluitkering, in 2008, heeft het aantal specifieke uitkeringen verminderd. Uitkeringen van minder dan 10 miljoen euro worden sindsdien per ministerie gebundeld in een verzameluitkering, waarvan er per ministerie slechts één kan bestaan. Verzameluitkeringen worden niet verstrekt door de vakdepartementen zelf, zoals andere specifieke uitkeringen, maar door het ministerie van BZK. Bij elke verzameluitkering wordt bekend gemaakt voor welke beleidsthema's de uitkering wordt verstrekt, en wat de verdeling is per beleidsthema. Of een gemeente de uitkering ook voor die thema's besteedt hoeft niet te worden verantwoord. Wel moet het totaal bestede bedrag zijn gebruikt voor beleid binnen de doelstellingen van het ministerie.⁴

Het Rijk is voornemens de verzameluitkeringen op te heffen om het stelsel van uitkeringen verder te versimpelen. Verzameluitkeringen zullen naar verwachting worden omgezet in decentralisatie-uitkeringen (Tweede Kamer, 2015; Tweede Kamer, 2018b). In afwachting van concrete wetgeving worden met ingang van 2016 al geen nieuwe verzameluitkeringen meer ingevoerd (Tweede Kamer, 2018a).

Beschikbaarheid gegevens

Niet van alle specifieke uitkeringen aan gemeenten is de verdeling even transparant. In de begroting van het ministerie van BZK zijn totaalbedragen opgenomen per specifieke uitkering (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2016). Dit geldt

⁴ Financiële-verhoudingswet, artikel 16a.

ook voor het onderhoudsrapport specifieke uitkeringen (OSU; zie bijvoorbeeld OSU 2016: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2018b). Een exacte verdeling per gemeente ontbreekt echter. Voor sommige specifieke uitkeringen is dit te verklaren doordat deze op aanvraag werken. Er kan dan in de loop van het jaar nog een beroep worden gedaan op het budget door individuele gemeenten. Hierdoor is een exacte verdeling op voorhand niet te geven. Voor sommige specifieke uitkeringen geldt ook dat het totaalbedrag niet alleen verdeeld wordt tussen gemeenten maar ook gedeeld wordt met andere partijen. Het budget voor deze specifieke uitkeringen wordt verdeeld tussen:

- gemeenten, provincies en WGR, of:
- gemeenten en WGR.

Hoe de verdeling hiertussen precies is wordt echter niet bekend gemaakt. Voor een tweetal specifieke uitkeringen is zelfs helemaal onbekend aan welke partijen het bedrag wordt uitgekeerd. Het is dan ook niet te achterhalen welk deel van het totaalbedrag beschikbaar is voor gemeenten.

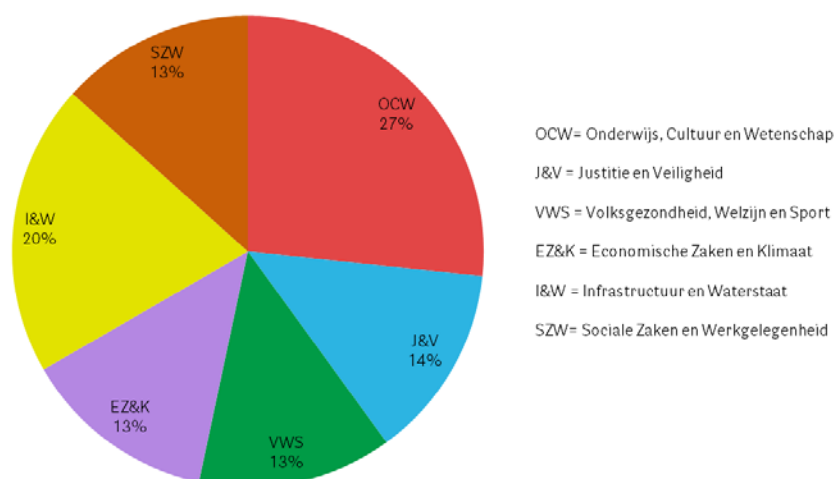
Slechts voor vier (van de 16) specifieke uitkeringen in 2017 is een gedetailleerde verdeling over de gemeenten bekend. Het totaalbedrag van deze vier uitkeringen omvat zo'n 94 procent van het totaalbedrag aan specifieke uitkeringen dat wordt uitgekeerd. Met andere woorden, voor het overgrote deel van het uitgekeerde bedrag aan specifiek uitkeringen is de verdeling wel bekend. Voor alle rijksuitkeringen aan gemeenten samen betekent dit dat van 98,8 procent van het totaalbedrag aan rijksuitkeringen de verdeling bekend is.

4.2 Verstrekende ministeries

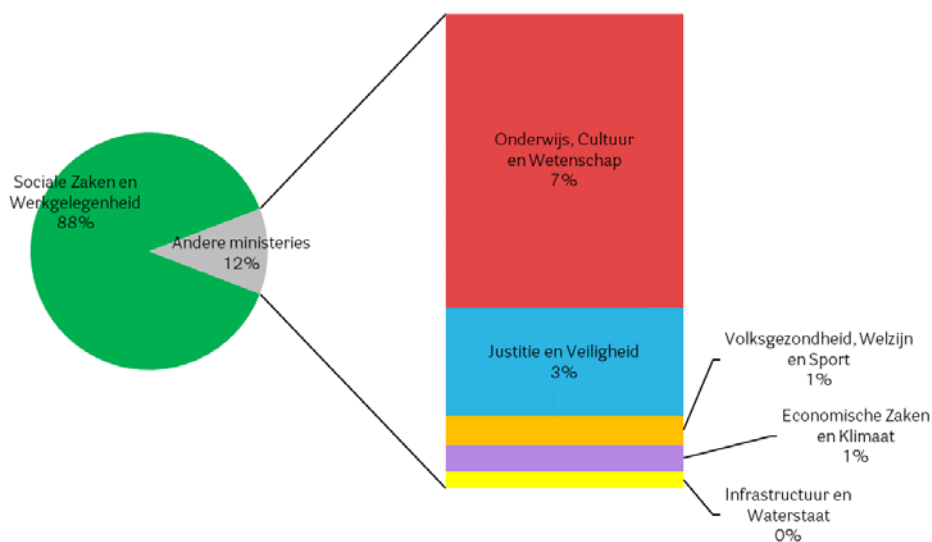
Figuur 8 laat per ministerie zien hoeveel specifieke uitkeringen er in 2017 verstrekt zijn, op basis van de begroting (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2016). De meeste uitkeringen worden verstrekt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (4 uitkeringen, goed voor 27 procent van het totale aantal, maar slechts 7 procent van het totale bedrag). In figuur 9 is te zien dat het grootste bedrag aan specifieke uitkeringen in 2017 wordt verstrekt door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW): 88,3 procent van het totaal. Dit wordt veroorzaakt door de forse omvang van de *gebundelde uitkering WWB, IOAW, IOAZ⁵ en levensonderhoud beginnende zelfstandigen*. De omvang van deze uitkering is in 2017 5,8 miljard euro, 87,8 procent van het totaal.

⁵ Deze afkortingen staan voor Wet werk en bijstand (WWB), Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Figuur 8: Aantal specifieke uitkeringen per ministerie als percentage van het totaal, 2017

Figuur 9: Aandeel ministeries in totaalbedrag specifieke uitkeringen, 2017

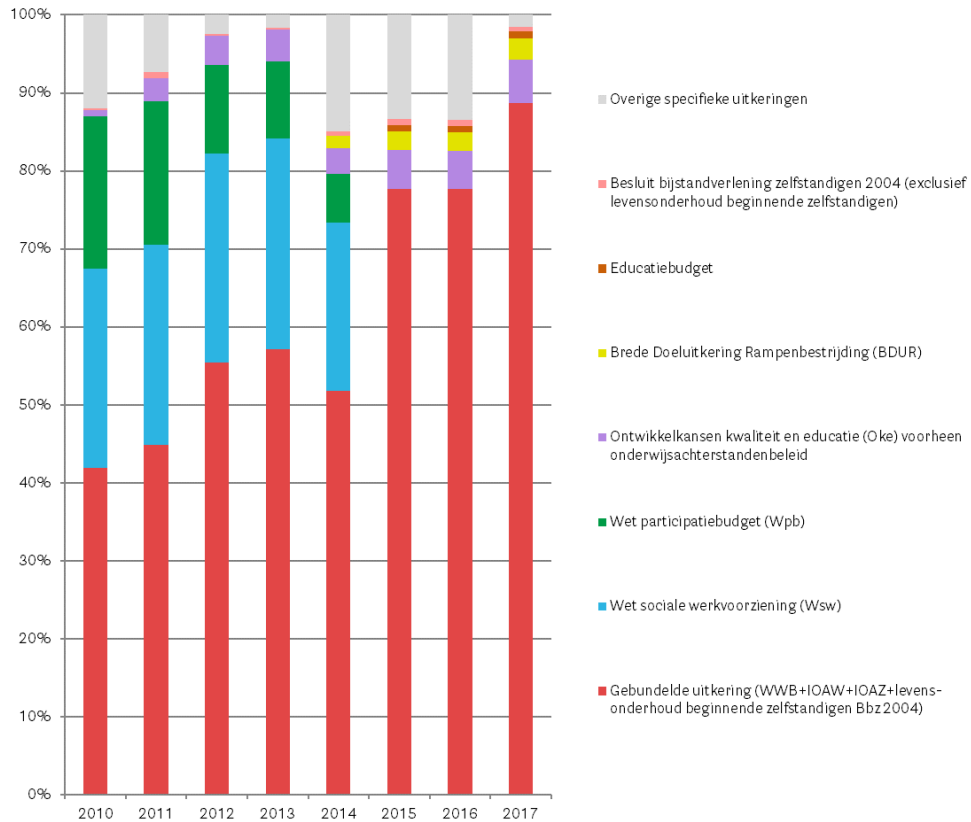
4.3 Afzonderlijke uitkeringen

Belangrijkste uitkeringen

Figuur 10 geeft per jaar aan welke specifieke uitkeringen het grootst zijn. De *gebundelde uitkering WWB, IOAW, IOAZ en levensonderhoud beginnende zelfstandigen* is in ieder jaar in omvang veruit de grootste specifieke uitkering. De meeste specifieke uitkeringen omvatten een totaalbedrag dat lager is dan 100 miljoen euro. Zoals tabel 2 laat zien is de totale omvang van het budget aan specifieke uitkeringen gedaald van zo'n 9,1 miljard euro in 2010 naar ongeveer 6,6 miljard euro in 2017. Deze afname vindt vooral plaats

van 2014 op 2015; zowel in de periode daarvoor als in de periode daarna is het uitgekeerde bedrag relatief stabiel. Deze afname wordt veroorzaakt door de decentralisaties in het sociale domein. Als gevolg daarvan zijn de specifieke uitkeringen *Wet sociale werkvoorziening* en *Wet participatiebudget*, die ook werden uitgekeerd door het ministerie van SZW, verdwenen. Het grootste deel van deze middelen wordt voortaan via de integratie-uitkering *sociaal domein* van het gemeentefonds aan de gemeenten toegekend (zie paragraaf 3.3.1).

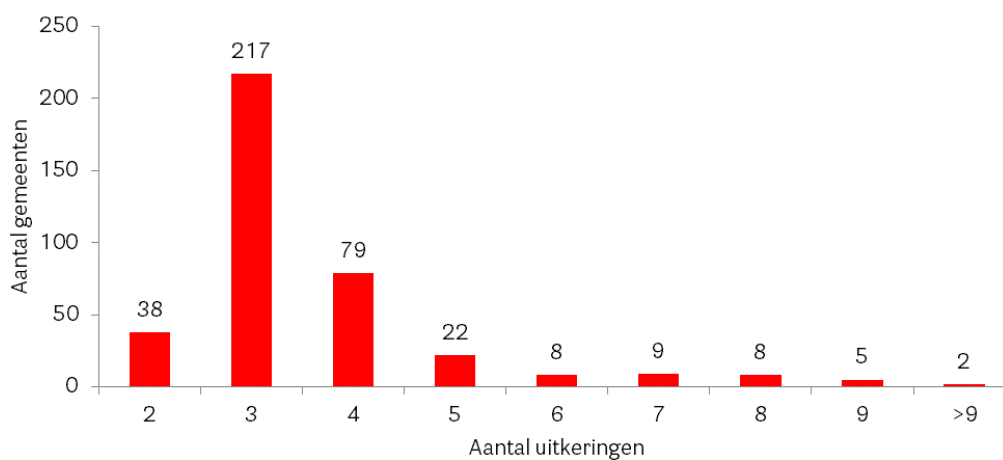
Figuur 10: Relatieve omvang specifieke uitkeringen, 2010-2017

Aantal uitkeringen per gemeente

Specifieke uitkeringen worden door de gemeenten verantwoord via SiSa (Single information Single audit). Gemeenten moeten hun verantwoordingsinformatie over een bepaald jaar uiterlijk halverwege het jaar daarop verstrekken aan het Centraal Bureau voor de Statistiek. Figuur 11 is gebaseerd op de SiSa verantwoordingsinformatie (op verzoek verkregen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en laat zien dat de meeste gemeenten in 2017 drie verschillende specifieke uitkeringen ontvingen. De meeste uitkeringen werden ontvangen door Rotterdam, in totaal 11 verschillende specifieke uitkeringen. Rotterdam wordt gevolgd door Den Haag (10) en Amsterdam, Apeldoorn, Enschede, Tilburg en Venlo (allen 9).

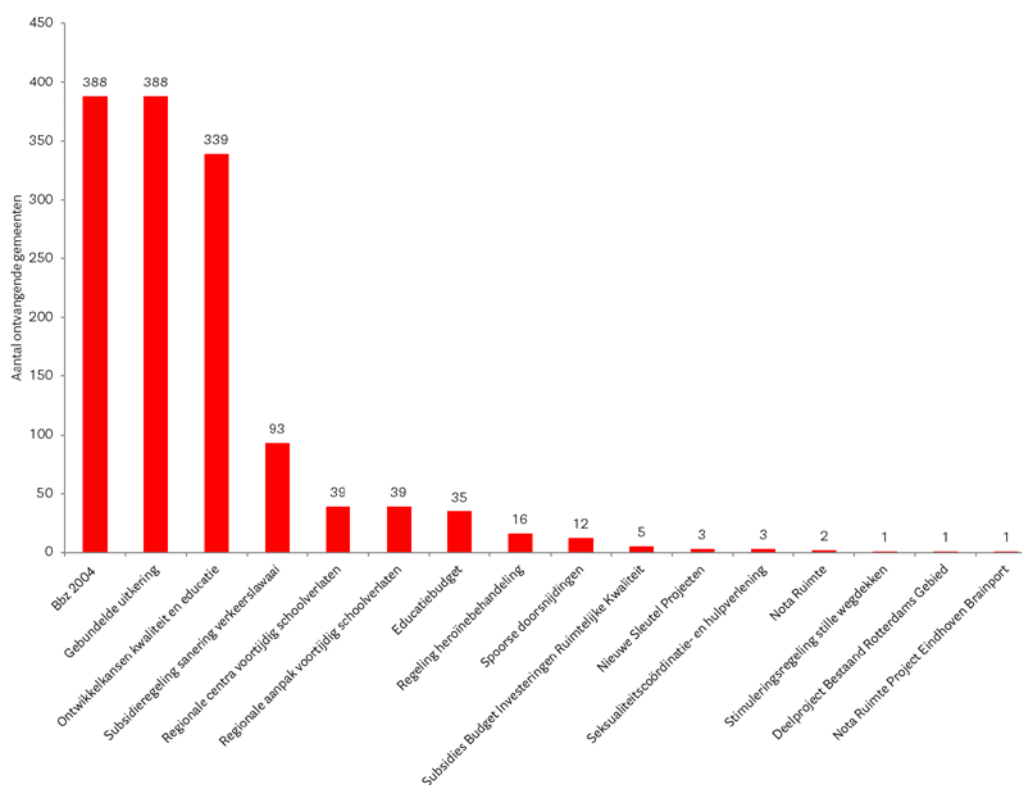
Figuur 11: Frequentieverdeling aantal specifieke uitkeringen per gemeente, 2017

Aantal ontvangende gemeenten

Het aantal gemeenten dat in 2017 een bepaalde specifieke uitkering ontvangt wordt weergegeven in figuur 12 (op basis van de SiSa verantwoordingsinformatie). Alleen de uitkering in verband met *Bbz 2004* en de *gebundelde uitkering* worden in 2017 door alle gemeenten ontvangen, net als in 2015 en 2016. In de jaren 2012-2014, vóór de decentralisaties in het sociale domein, werden ook de specifieke uitkeringen voor de *WSW* en het *participatiebudget* door alle gemeenten ontvangen. Zoals figuur 12 laat zien worden de meeste specifieke uitkeringen slechts aan een kleine groep gemeenten verstrekt.

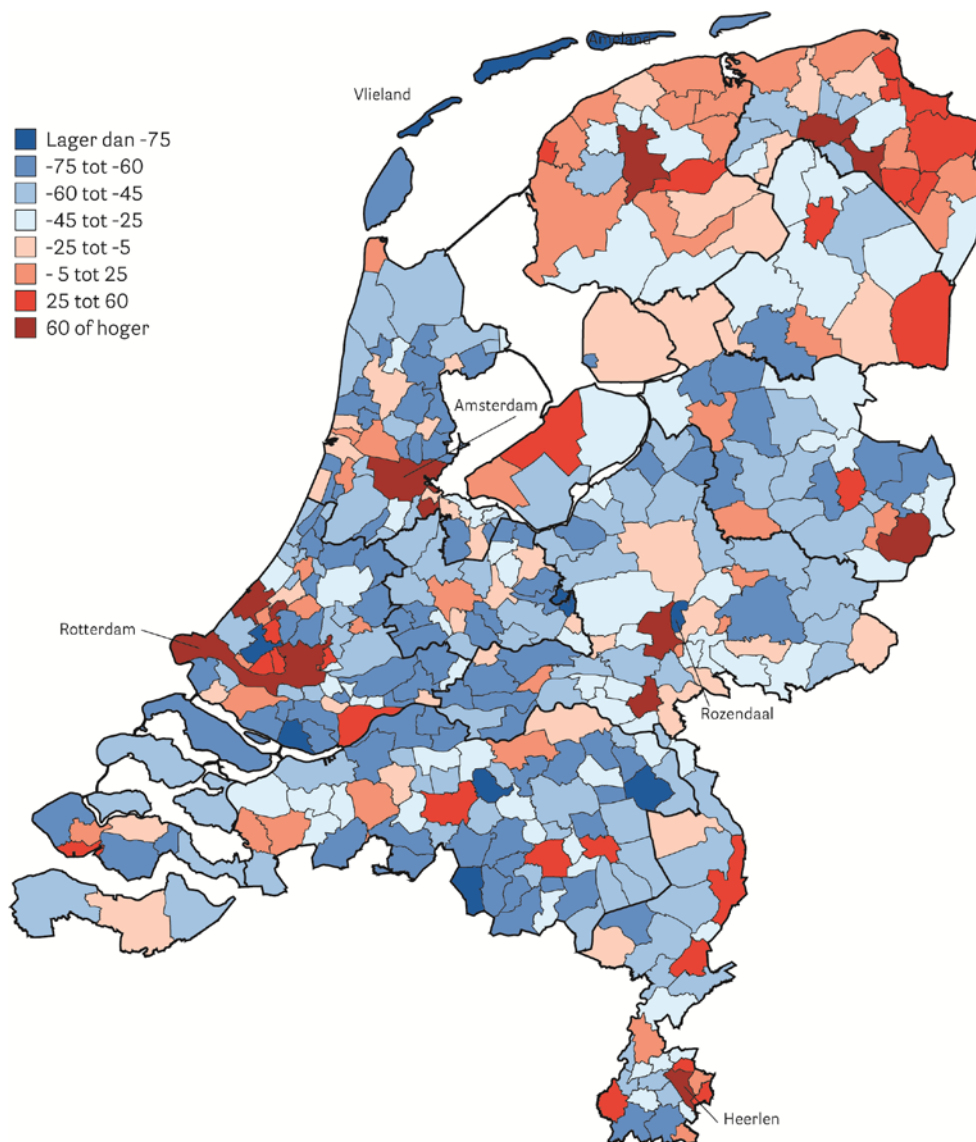
Figuur 12: Aantal ontvangende gemeenten per specifieke uitkering, 2017

Verdeling

De verdeling over individuele gemeenten is van veel specifieke uitkeringen niet goed te traceren. In het jaar 2017 was van vier van de 16 specifieke uitkeringen de verdeling bekend. Deze vier uitkeringen zijn samen goed voor 94 procent van het totaalbedrag aan specifieke uitkeringen. Waar in deze Atlas gesproken wordt over de verdeling van een specifieke uitkering over individuele gemeenten wordt gesproken over deze vier uitkeringen. Het gaat om de volgende uitkeringen: de *gebundelde uitkering*, *Bbz 2004*, *ontwikkelkansen kwaliteit en educatie (Oke)* (voorheen *onderwijsachterstandenbeleid*) en de *ministeriële regeling heroïnebehandeling*.

Kaart 8: Specifieke uitkeringen per inwoner, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

Kaart 8 laat zien dat de ontvangsten per inwoner uit specifieke uitkeringen vooral voor grote gemeenten boven het gemiddelde liggen. Ook gemeenten in het noorden kennen bovengemiddeld hoge ontvangsten uit de specifieke uitkeringen. Deze gemeenten hebben relatief veel bijstandsgerechtigde inwoners. Zij ontvangen dus een relatief hoog bedrag voor de *gebundelde uitkering*.

Tabel B6 in de bijlage bevat een compleet overzicht van alle gemeenten. De tabel laat zien dat de grootste positieve afwijking van de specifieke uitkeringen ten opzichte van het landelijk gemiddelde te vinden is in Rotterdam. Per inwoner ontvangt Rotterdam 914 euro aan specifieke uitkeringen. Dat is 153 procent meer dan het landelijk gemiddelde (361 euro). Daarna volgen Amsterdam en Heerlen met een uitkering die per inwoner respectievelijk 110 en 109 procent hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Ameland kent de grootste negatieve afwijking van het gemiddelde. Zij ontvangt 88 procent minder dan het landelijk gemiddelde per inwoner. Ameland wordt gevolgd door Rozendaal (-83 procent) en Vlieland (-80 procent).

5 Totaal uitkeringsbedrag

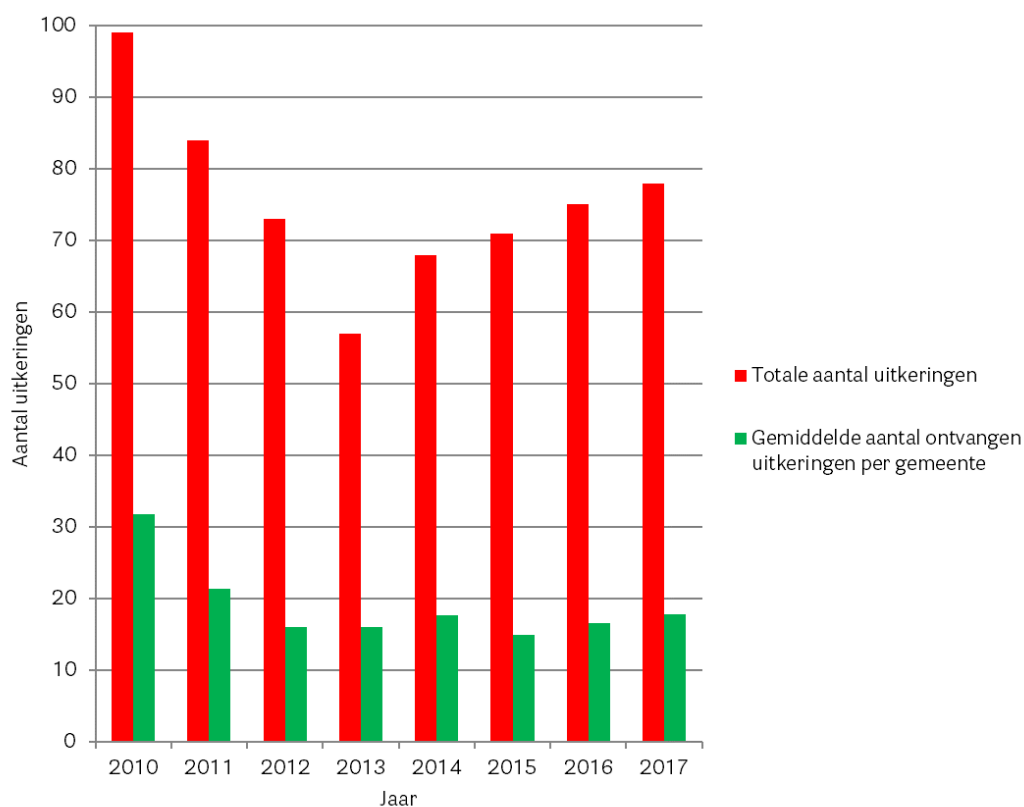
5.1 Inleiding

In 2017 ontvangen gemeenten in totaal 78 verschillende uitkeringen van het rijk, met een totaalbedrag van 34,3 miljard euro. Het verdeelsysteem achter elke uitkering is verschillend. Daarnaast wordt niet elke uitkering door elke gemeente ontvangen. In dit hoofdstuk wordt het totale aantal uitkeringen en het totaalbedrag aan uitkeringen dat gemeenten ontvangen geanalyseerd.

5.2 Totale aantal uitkeringen

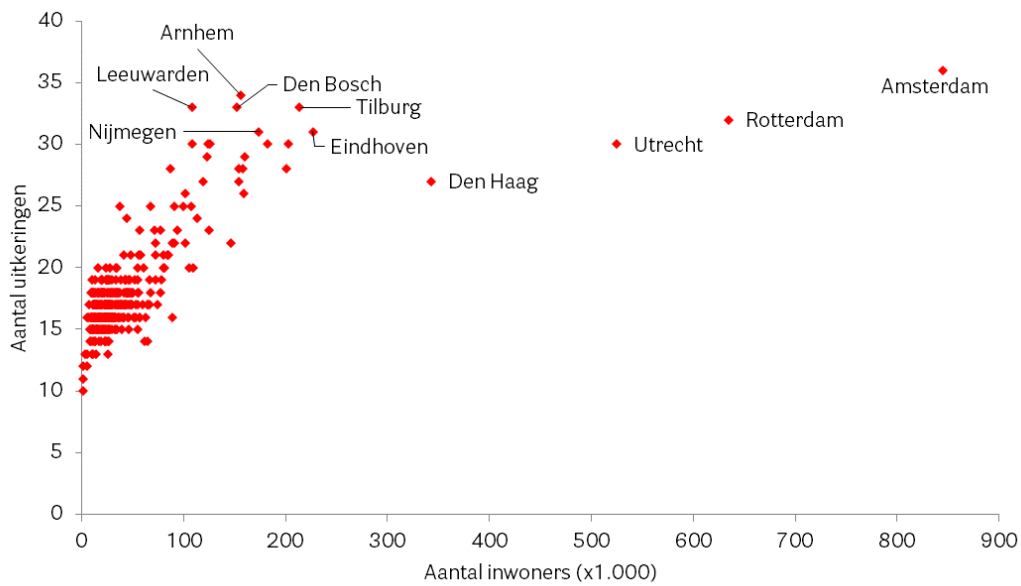
Zoals figuur 13 laat zien is het totale aantal uitkeringen in de periode 2010-2013 sterk afgenomen. Daarna is weer een stijgende lijn ingezet naar 78 uitkeringen in 2017. Het gemiddeld aantal uitkeringen dat een gemeente ontvangt is bijna gehalveerd, van 32 in 2010 naar 18 in 2017.

Figuur 13: Aantal uitkeringen, 2010-2017

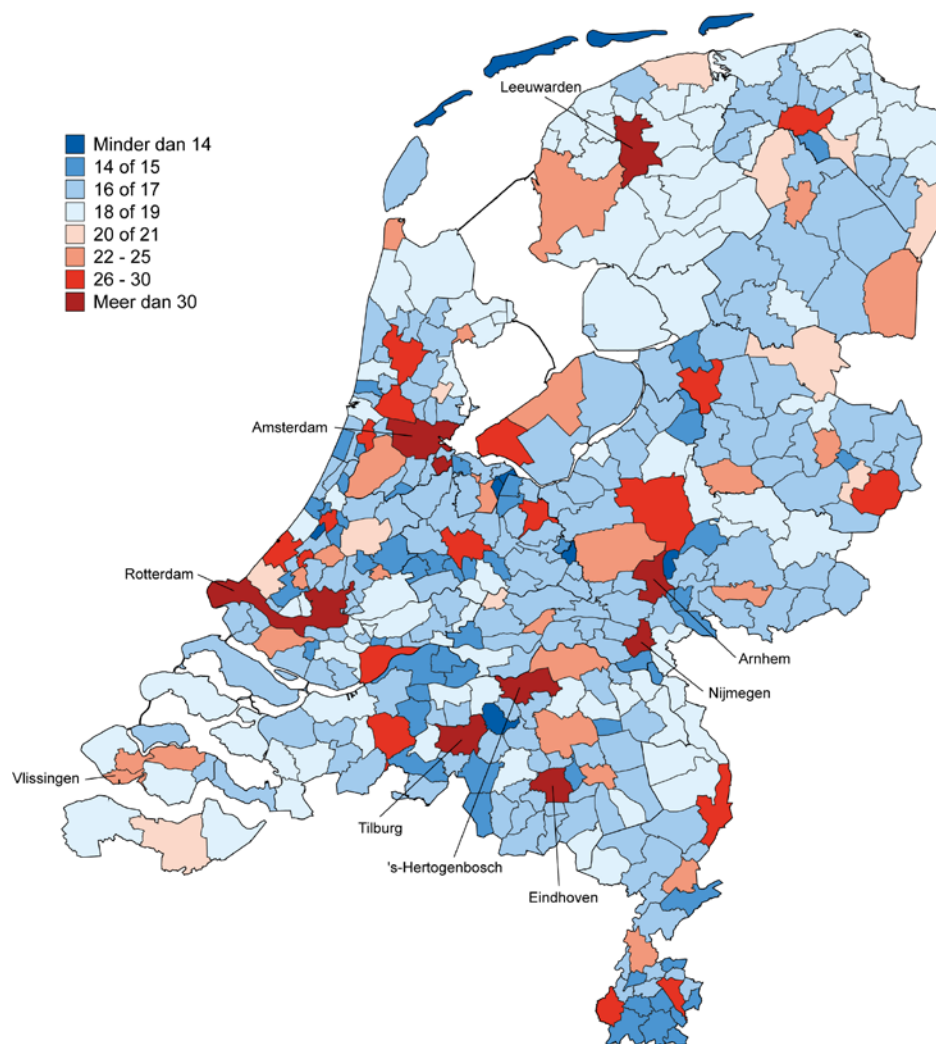
De relatie tussen de omvang van een gemeente, gemeten naar het aantal inwoners, en het aantal ontvangen uitkeringen in 2017 wordt weergegeven in figuur 14. Uit deze figuur blijkt dat het aantal uitkeringen toeneemt met de gemeentegrootte. De gemeenten die meer dan 30 uitkeringen ontvangen zijn Amsterdam (36 uitkeringen), Arnhem (34 uitkeringen), Den Bosch, Leeuwarden en Tilburg (elk 33 uitkeringen), Rotterdam (32 uitkeringen), Eindhoven en Nijmegen (beide 31 uitkeringen). Het positieve verband tussen gemeentegrootte en het aantal ontvangen uitkeringen wordt bevestigd door kaart 9. Grote en middelgrote gemeenten zijn op deze kaart goed te herkennen in de rode of donkerrode categorie met de meeste uitkeringen. Landelijke gemeenten zijn veelal (licht)blauw van kleur, hetgeen aangeeft dat zij minder verschillende uitkeringen ontvangen.

Figuur 14: Relatie gemeenteomvang en het aantal ontvangen uitkeringen, 2017

Bij deze analyse, en in de rest van dit hoofdstuk, wordt voor de specifieke uitkeringen uitgegaan van microdata. Dat betekent dat een deel van de specifieke uitkeringen buiten beschouwing blijft omdat de bedragen per gemeente niet bekend zijn. Dat betreft vooral uitkeringen die naar slechts één of enkele gemeenten gaan. Voor sommige gemeenten kan het werkelijke aantal uitkeringen en het werkelijke uitkeringsbedrag dus iets hoger liggen dan hier aangegeven. Ook is de aanvullende (artikel 12) uitkering aan Vlissingen nog niet bekend, en dus niet meegenomen.

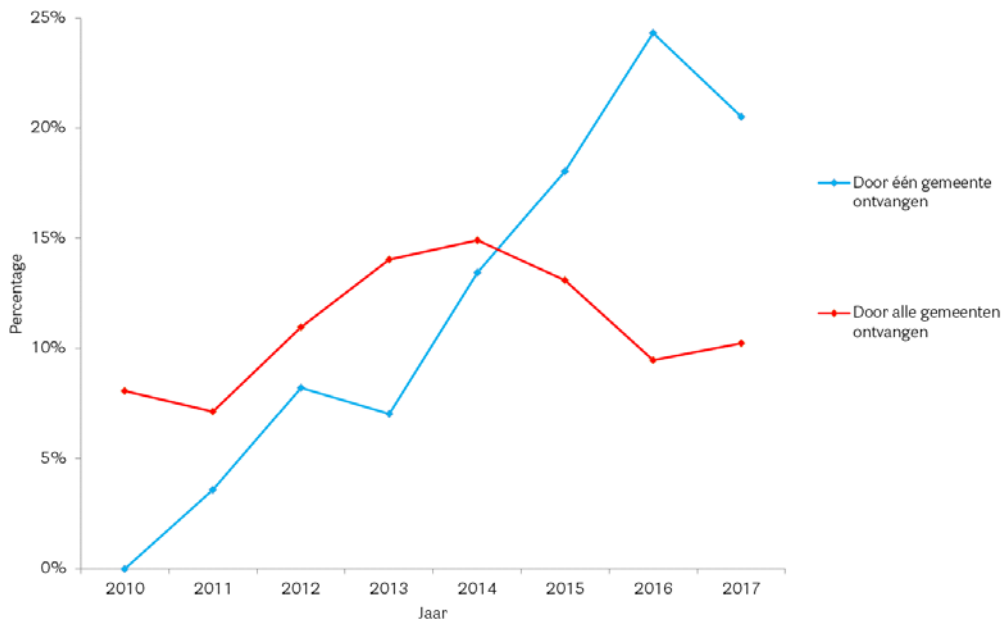
Kaart 9: Aantal verschillende rijksuitkeringen, 2017

5.3 Aantal uitkeringen per gemeente

Figuur 15 toont de ontwikkeling van het aantal uitkeringen dat door slechts één of juist door alle gemeenten wordt ontvangen als percentage van het totale aantal uitkeringen. De rode lijn toont het percentage van de uitkeringen dat door alle gemeenten wordt ontvangen. In 2017 worden acht uitkeringen (10 procent) door alle gemeenten ontvangen. Dit aandeel schommelt tussen de zeven procent (in 2011) en vijftien procent (in 2014).

Figuur 15: Aantal uitkeringen dat respectievelijk door één of door alle gemeenten wordt ontvangen als percentage van het totale aantal uitkeringen, 2010-2017

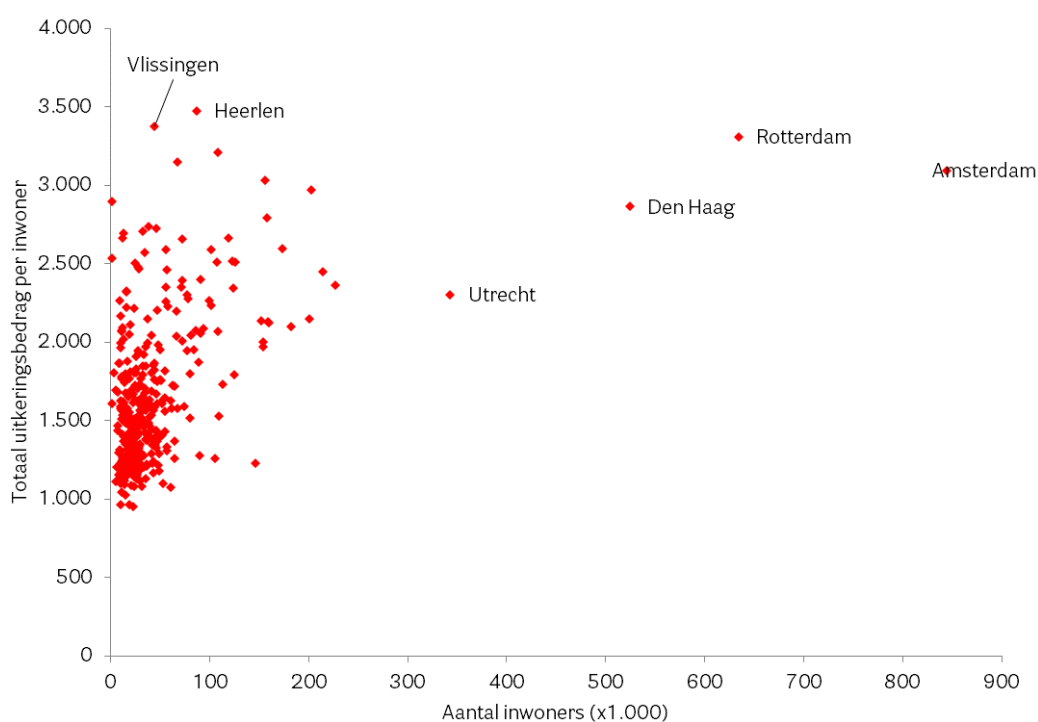

De blauwe lijn toont het percentage van de uitkeringen dat door slechts één gemeente wordt ontvangen. Dit percentage is in de periode 2010-2017 sterk toegenomen. In 2010 gingen alle 99 uitkeringen naar meer dan één gemeente. In 2017 gaan er zestien uitkeringen naar slechts één gemeente. Dat is 21 procent van het totaal aan uitkeringen. Zoals eerder opgemerkt, is deze berekening gebaseerd op beschikbare microdata voor de specifieke uitkeringen. Voor sommige specifieke uitkeringen is alleen het totaalbedrag bekend; van andere wordt pas later bekend dat zij werden verstrekt. Daarmee blijft, met name in de meer recente jaren, een aantal specifieke uitkeringen buiten beschouwing. Dit betreft vooral uitkeringen die slechts door één of enkele gemeenten ontvangen worden, en daarmee ligt (met name de laatste jaren) het aantal uitkeringen dat door slechts één gemeente wordt ontvangen in werkelijkheid nog hoger dan de figuur suggereert.

5.4 Verdeling

In figuur 16 wordt de relatie weergegeven tussen het aantal inwoners in een gemeente en het totaal ontvangen uitkeringsbedrag per inwoner. Ook hier wordt weer uitgegaan van de 98,8 procent van de uitkeringen in 2017 waarvan de verdeling bekend is (zie ook hoofdstuk 1 en paragraaf 4.1). Uit deze figuur blijkt dat de twee grootste gemeenten (Amsterdam en Rotterdam) een hoog uitkeringsbedrag per inwoner ontvangen. Het hoogste uitkeringsbedrag per inwoner wordt echter ontvangen door Heerlen, namelijk 3.465 euro. Dat is ruim 75 procent meer dan het landelijk gemiddelde dat 1.982 euro bedraagt. Heerlen wordt gevolgd door Vlissingen (3.376 euro)⁶ en Rotterdam (3.307 euro).

Figuur 16: Relatie gemeenteomvang en het totaal ontvangen uitkeringsbedrag per inwoner, 2017

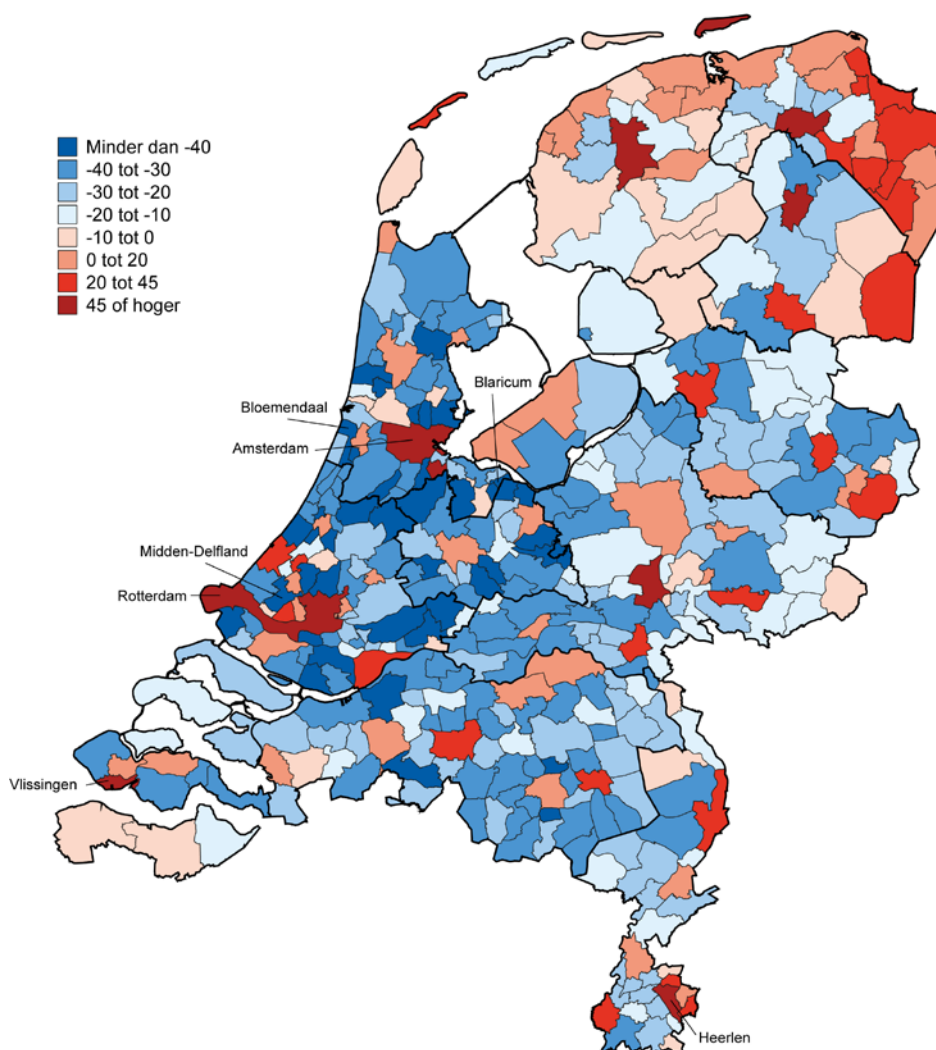

⁶ Hierbij is de (nog niet bekende) artikel 12-uitkering aan Vlissingen niet meegenomen.

Dit wordt ook getoond in kaart 10. Die laat zien dat de grootste uitkeringsbedragen als procentuele afwijking ten opzichte van het gemiddelde per inwoner worden ontvangen door de grotere gemeenten en door gemeenten in het noorden. Bloemendaal, Midden-Delfland en Blaricum ontvangen het laagste uitkeringsbedrag per inwoner. Dit zijn de enige gemeenten die minder dan 1.000 euro per inwoner aan uitkeringen ontvangen (respectievelijk 953 euro, 964 euro en 967 euro).

Tabel B6 in de bijlage bevat een compleet overzicht van alle gemeenten en de afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde per inwoner van het totaal aan uitkeringen.

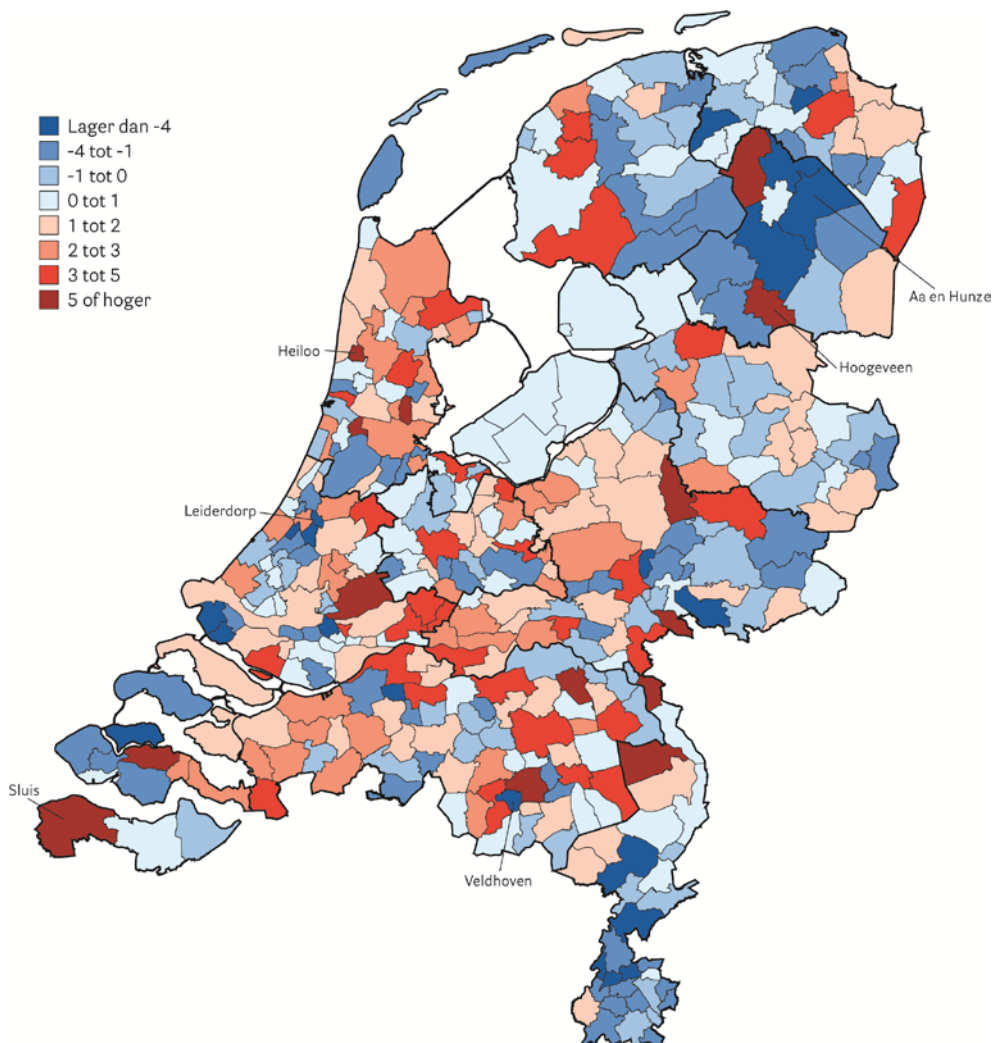
Kaart 10: Totaalbedrag aan uitkeringen per inwoner, uitgedrukt als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde, 2017

5.5 Mutatie

Kaart 11 geeft de mutatie van het totale uitkeringsbedrag per inwoner weer van 2016 op 2017. Het totale uitkeringsbedrag is in drie gemeenten met meer dan tien procent toegenomen, namelijk in Hoogeveen (22 procent), Heiloo (17 procent) en Sluis (12 procent).

Kaart 11: Mutatie van totaalbedrag per inwoner, in procenten, van 2016 op 2017

De stijging in Hoogeveen wordt met name veroorzaakt doordat Hoogeveen in 2017 een groter bedrag ontvangt in het kader van de Participatiewet, als onderdeel van de integratie-uitkering *sociaal domein*. Dit heeft te maken met een wijziging in de verdeling van de WSW-gelden, die voortaan worden uitgekeerd naar de gemeente waar de WSW-er een dienstverband heeft in plaats van waar deze woont. Het gaat om een aanzienlijk bedrag, dat neerkomt op 16,5 procent van de gemeentelijke begroting. Tegenover deze hogere rijksuitkering staan echter hogere lasten, zodat het netto-effect op de begroting van Hoogeveen budgettair neutraal is.

In Veldhoven (-14 procent), Leiderdorp (-9 procent) en Aa en Hunze (-9 procent) nam het totale uitkeringsbedrag het meest af. Ook dit zijn aanzienlijke bedragen – in Veldhoven bijvoorbeeld gaat het om ruim 10 procent van de begroting. Deze daling hangt samen met het aflopen van de decentralisatie-uitkering *Nationale gebiedsontwikkelingen*.⁷

⁷ Ook de specifieke uitkering *Nota Ruimte Project Eindhoven Brainport* die Veldhoven ontving loopt af, maar daarvan is het bedrag onbekend. De genoemde daling van 10 procent voor deze gemeente is in werkelijkheid dus nog groter.

5.6 Verband tussen uitkeringen onderling

Algemene uitkering en alle andere uitkeringen

Figuur 17 laat voor 2017 zien wat het verband is tussen de hoogte van de algemene uitkering en de hoogte van alle andere uitkeringen, met en zonder de vier grootste gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht). De figuur laat zien dat de verdeling van de algemene uitkering grotendeels gelijk opgaat met de verdeling van de rest van de uitkeringen aan gemeenten. In 2017 ontvangt een doorsnee gemeente voor elke euro aan algemene uitkering zo'n 1,16 euro aan andere uitkeringen. Wanneer de vier grootste gemeenten buiten beschouwing worden gelaten is dit zo'n 1,56 euro. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat de vier grootste gemeenten relatief hoge algemene uitkeringen ontvangen.

Dat de hoogte van de algemene uitkering voorspellend werkt voor de hoogte van de andere uitkeringen blijkt ook uit de hoge R-kwadraat van de regressielijnen in figuur 17. De R-kwadraat is een maatstaf voor de sterkte van het verband en bedraagt 0,96 voor 2017 (0,93 wanneer de vier grootste gemeenten buiten beschouwing blijven). Dat betekent dat aan de hand van de verdeling van de algemene uitkering 96 procent (respectievelijk 93 procent) van de verdeling van de andere uitkeringen kan worden voorspeld.

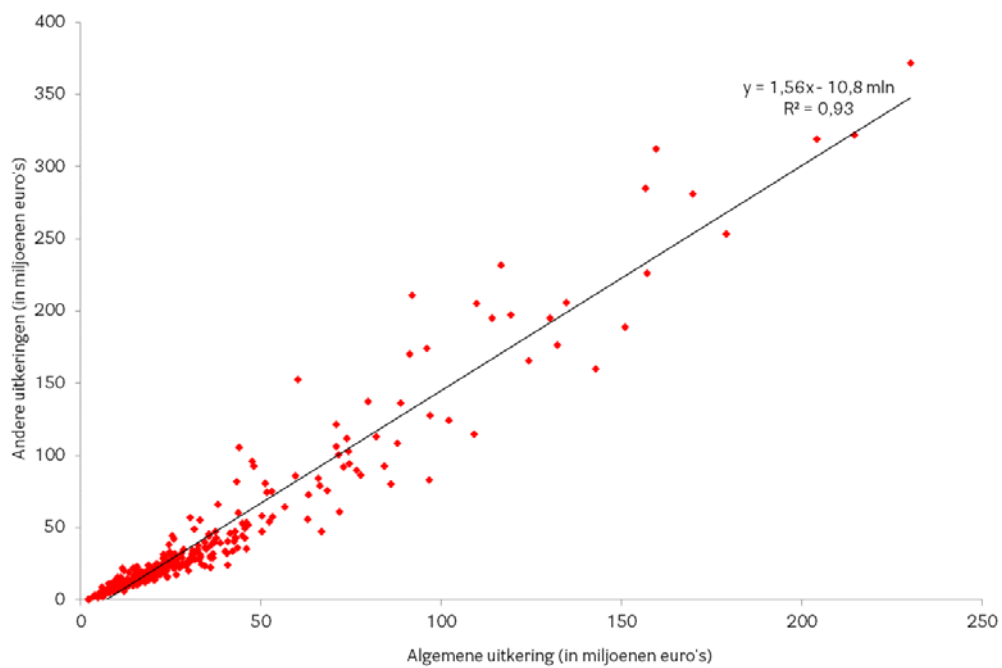
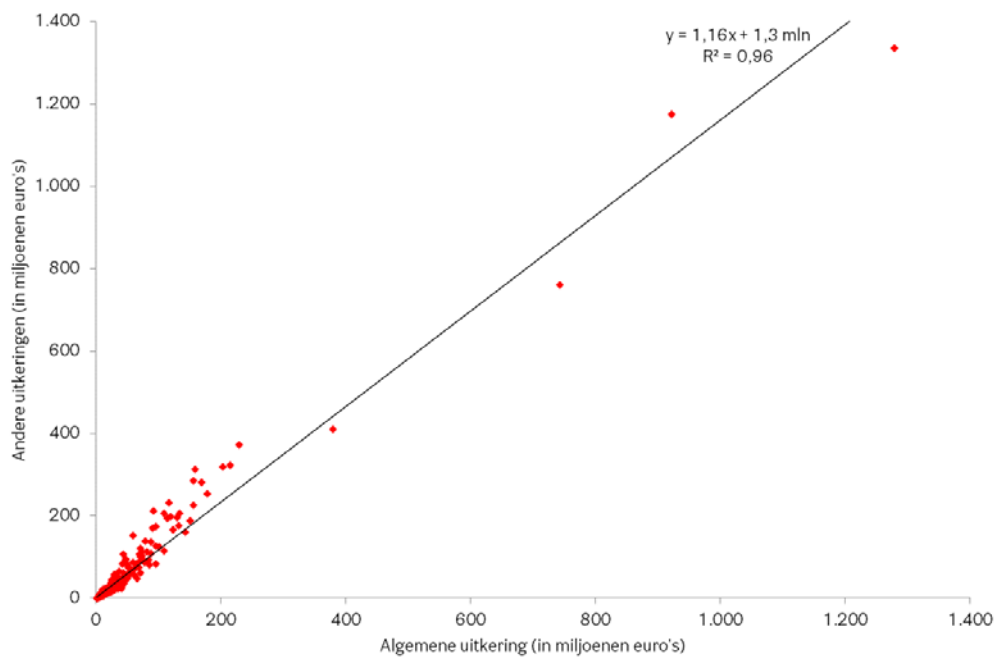
De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt verdeeld op basis van een "behoefteindex" (zie Allers, 2010). De uitkering is hoger naarmate gemeenten in sterkere mate worden getroffen door kostenverhogende omstandigheden, en naarmate zij een geringere belastingcapaciteit hebben. Het gaat hierbij om omstandigheden die de kosten verhogen van de voorzieningen die gemeenten uit de algemene middelen bekostigen. Voor die voorzieningen is de algemene uitkering immers bedoeld. Maar uit figuur 17 blijkt dat de "behoefteindex" die de verdeling van de algemene uitkering bepaalt een zeer goede voorspeller is van het *totaal* van door rijk aan gemeenten verstrekte uitkeringen. Kennelijk spoot de behoefte op andere terreinen vrij goed met die op het gebied van de algemene uitkering.

Algemene uitkering en integratie-uitkering *sociaal domein*

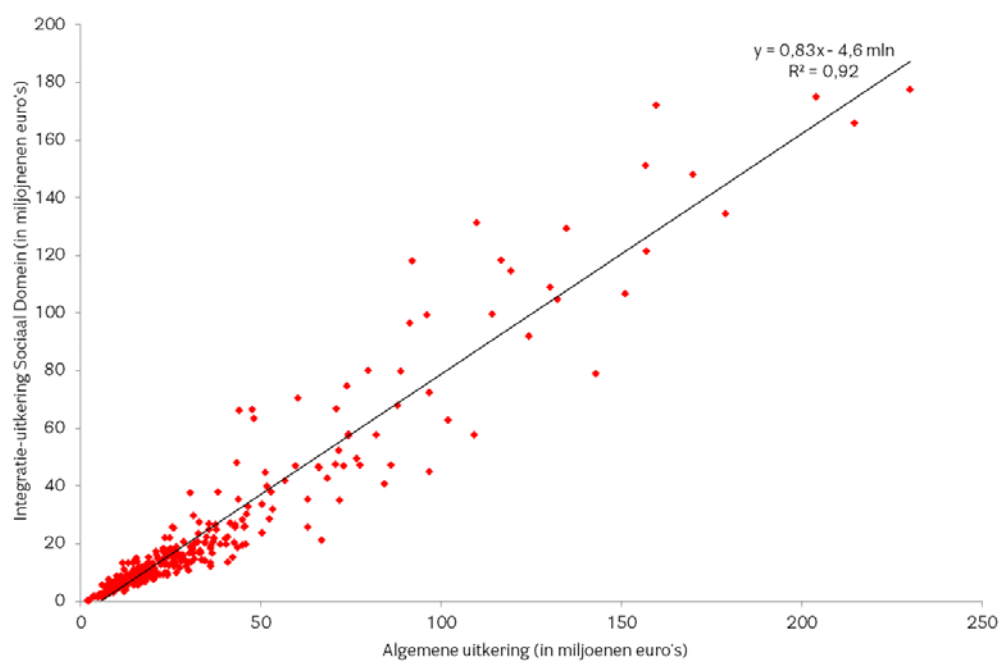
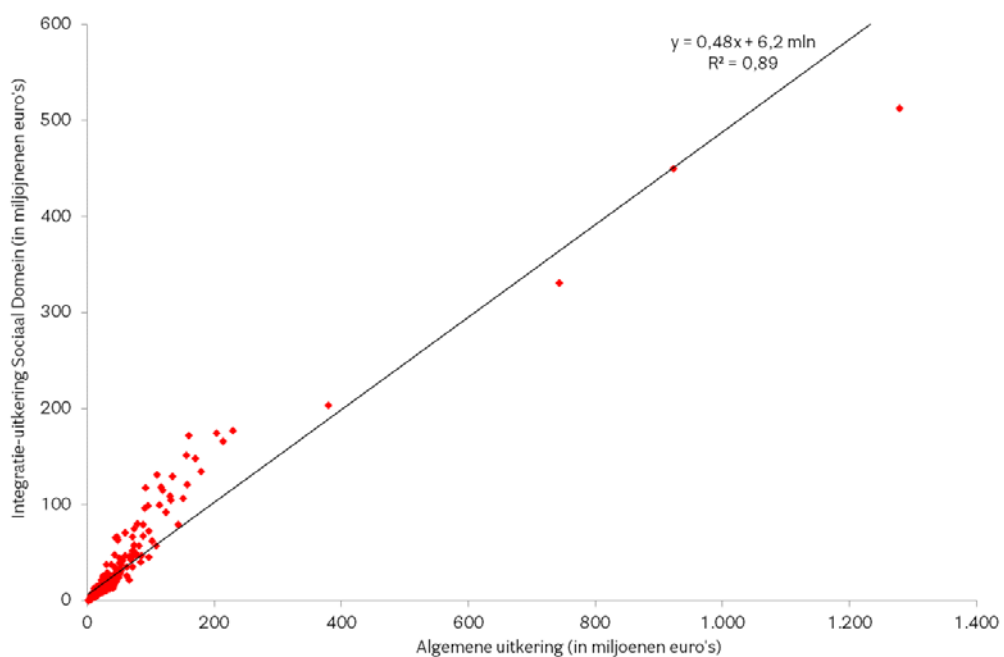
Figuur 18 toont het verband tussen de hoogte van de algemene uitkering en de integratie-uitkering *sociaal domein* in 2017 met en zonder de vier grootste gemeenten. Wanneer alle gemeenten worden meegenomen in de analyse geldt grofweg dat de omvang van de uitkering *sociaal domein* ongeveer half zo groot is als de algemene uitkering. Echter, ook hier ontvangen de vier grootste gemeenten relatief minder ten opzichte van de algemene uitkering. Wanneer de grote vier buiten beschouwing worden gelaten, bedraagt de omvang van de uitkering *sociaal domein* maar liefst ruim 80 procent van de algemene uitkering.

Ook hier is sprake van een sterk verband. De R-kwadraat van 0,89 (respectievelijk 0,92 zonder de grote vier) geeft aan dat grofweg zo'n 89 procent (92 procent) van de variatie in de verdeling van de integratie-uitkering *sociaal domein* verklaard kan worden door de variatie in de verdeling van de algemene uitkering.

Figuur 17a en b: Uitkeringen naast de algemene uitkering, per gemeente uitgezet tegen de algemene uitkering, 2017, inclusief (boven) en exclusief (onder) de vier grootste gemeenten

Figuur 18a en b: Integratie-uitkering *sociaal domein*, per gemeente uitgezet tegen de algemene uitkering, 2017, inclusief (boven) en exclusief (onder) de vier grootste gemeenten

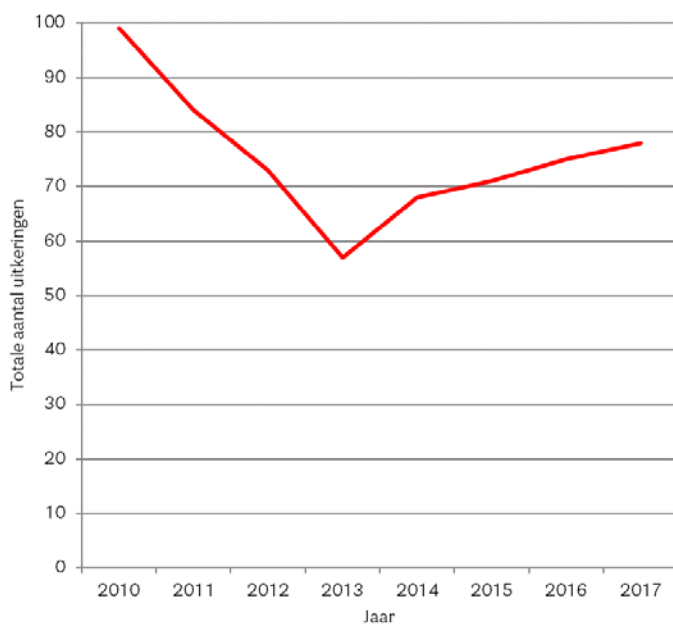

6 Samenvatting en conclusie

In 2017 ontvangen gemeenten van het Rijk via 78 verschillende uitkeringen 34,3 miljard euro. Na een sterke toename in 2015 vanwege de decentralisaties in het sociale domein is dit totaalbedrag de afgelopen jaren vrij stabiel gebleven.

Wel wordt dit bedrag verdeeld met behulp van meer verschillende uitkeringen. Na een jarenlange en zeer forse daling van het aantal uitkeringen, van meer dan 500 in 1980 naar 99 in 2010 en 57 in 2013, is dit aantal weer geleidelijk opgelopen tot 78 in 2017. De vermindering van het aantal uitkeringen is bewust beleid geweest, gericht op het vergroten van de decentrale beleidsvrijheid en het verminderen van verantwoordingsverplichtingen. De recente stijging, geïllustreerd in figuur 19, is des te opmerkelijker omdat de verdeling van de grootste uitkering, de algemene uitkering uit het gemeentefonds (15,4 miljard euro), sterk correleert met de verdeling van de rest van de uitkeringen. Het lijkt onnodig om zoveel verschillende, vaak complexe, verdeelstelsels te hanteren die tot uitkomsten leiden die grotendeels overeenkomen.

Figuur 19: Totale aantal rijksuitkeringen aan gemeenten, 2010-2017

Gemiddeld ontvangen gemeenten per inwoner 1.982 euro. Heerlen krijgt het meest, 3.465 euro. Daarna volgen Vlissingen (3.376 euro) en Rotterdam (3.307 euro). Vermoedelijk krijgt Vlissingen zelfs nog meer, maar de artikel 12-uitkering aan deze gemeente is nog niet bekend.

Grotere gemeenten en gemeenten in het noorden ontvangen het meeste geld van het Rijk, vooral door hun zwakkere sociale structuur, waardoor meer uitkeringen en meer zorg wordt verstrekt. Bloemendaal, Midden-Delfland en Blaricum krijgen het minst - dit zijn de enige gemeenten die minder dan 1.000 euro per inwoner ontvangen.

Bijlagen

Tabel B1: Aandeel van de algemene uitkering in het totaal van rijksuitkeringen aan gemeenten, 2017

Tien gemeenten met het laagste aandeel			Tien gemeenten met het hoogste aandeel		
1	Assen	28%	1	Vlieland	81%
2	Vlissingen	29%	2	Schiermonnikoog	81%
3	Heerlen	30%	3	Rozendaal	80%
4	Hoogeveen	33%	4	Terschelling	74%
5	Leeuwarden	33%	5	Ameland	73%
6	Arnhem	34%	6	Midden-Delfland	66%
7	Doetinchem	34%	7	Lansingerland	63%
8	Pekela	34%	8	Oudewater	63%
9	Kerkrade	34%	9	Baarle-Nassau	62%
10	Stadskanaal	35%	10	Oostzaan	62%

Tabel B2: Aandeel van de decentralisatie-uitkeringen en integratie-uitkeringen in het totaal van rijksuitkeringen aan gemeenten, 2017

Tien gemeenten met het laagste aandeel			Tien gemeenten met het hoogste aandeel		
1	Rozendaal	14%	1	Assen	56%
2	Schiermonnikoog	15%	2	Vlissingen	54%
3	Vlieland	15%	3	Doetinchem	53%
4	Terschelling	22%	4	Hoogeveen	51%
5	Ameland	25%	5	Zwolle	50%
6	Amstelveen	25%	6	Stadskanaal	49%
7	Midden-Delfland	26%	7	Gennep	48%
8	Lansingerland	26%	8	Heerlen	47%
9	Gooise Meren	26%	9	Vlagtwedde	47%
10	Amsterdam	26%	10	Simpelveld	47%

Tabel B3: Aandeel van de integratie-uitkering *sociaal domein* in het totaal van rijksuitkeringen aan gemeenten, 2017

Tien gemeenten met het laagste aandeel			Tien gemeenten met het hoogste aandeel		
1	Schiermonnikoog	9%	1	Hoogeveen	46%
2	Vlieland	10%	2	Doetinchem	45%
3	Rozendaal	11%	3	Vlissingen	44%
4	Terschelling	17%	4	Stadskanaal	43%
5	Amstelveen	19%	5	Zwolle	42%
6	Midden-Delfland	19%	6	Gennep	41%
7	Amsterdam	20%	7	Boxtel	41%
8	Brielle	20%	8	Simpelveld	40%
9	Ameland	20%	9	Oss	40%
10	Ouder-Amstel	20%	10	Rucphen	40%

Tabel B4: Aandeel van de overige gemeentefondsuitkeringen in het totaal van rijksuitkeringen aan gemeenten, 2017

Tien gemeenten met het laagste aandeel			Tien gemeenten met het hoogste aandeel		
1	Sint-Anthonis	-1%	1	Sluis	11%
2	Lingewaal	-1%	2	Lelystad	9%
3	Texel	-1%	3	Krimpenerwaard	4%
4	Bergeijk	-1%	4	Het Bildt	4%
5	Baarle-Nassau	-1%	5	Menameradiel	4%
6	Hilvarenbeek	-1%	6	Gooise Meren	4%
7	Alphen-Chaam	-1%	7	Leeuwarderadeel	3%
8	Renswoude	-1%	8	Menterwolde	3%
9	Bunschoten	-1%	9	Meerijstad	3%
10	Zederik	-1%	10	Brunssum	3%

Tabel B5: Aandeel van de specifieke uitkeringen in het totaal van rijksuitkeringen aan gemeenten, 2017

Tien gemeenten met het laagste aandeel			Tien gemeenten met het hoogste aandeel		
1	Ameland	2%	1	Rotterdam	28%
2	Vlieland	3%	2	Groningen	25%
3	Rozendaal	4%	3	Amsterdam	24%
4	Schiermonnikoog	4%	4	Schiedam	24%
5	Terschelling	5%	5	Roermond	23%
6	Sint-Anthonis	6%	6	Enschede	23%
7	Reusel-De Mierden	6%	7	Hoogezand-Sappemeer	23%
8	Texel	6%	8	Arnhem	23%
9	Haaren	7%	9	Capelle aan den IJssel	23%
10	Eersel	7%	10	Nijmegen	22%

Tabel B6: Totaalbedragen per categorie uitkeringen per gemeente, als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde per inwoner, 2017

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Aa en Hunze	-27	10	-22	-88	-48
Aalburg	-38	14	16	-41	-71
Aalsmeer	-45	19	17	-84	-66
Aalten	-18	14	-24	-09	-34
Achtkarspelen	2	9	7	-91	1
Alblasserdam	-26	19	-19	-19	-11
Albrandswaard	-43	19	10	-24	-32
Alkmaar	4	1	17	158	7
Almelo	34	1	27	317	55
Almere	9	1	23	-16	17
Alphen aan den Rijn	-23	13	19	211	-44
Alphen-Chaam	-41	12	17	-12	-22
Ameland	19	45	1	-38	-48
Amersfoort	5	5	1	1	11
Amstelveen	-16	17	1	-08	-2
Amsterdam	56	67	19	115	110
Apeldoorn	7	7	1	13	12
Appingedam	34	1	68	2	37
Arnhem	53	1	52	1	90
Assen	59	1	429	617	27
Asten	-31	18	13	-20	-44
Baarle-Nassau	-27	1	17	-17	-45
Baarn	-28	18	-15	-1	-44
Barendrecht	-39	17	12	-1	-38
Barneveld	-34	21	16	-43	-40
Bedum	-20	15	-17	-92	-1
Beek	-24	22	-18	-19	-35
Beemster	-38	22	13	-24	-49
Beesel	-19	15	-17	-58	-35
Bellingwedde	14	1	2	808	1
Berg en Dal	-15	17	-16	619	-23
Bergeijk	-35	24	18	-98	-49
Bergen L	-19	14	-19	-20	-18
Bergen NH	-38	25	11	-50	-40
Bergen op Zoom	1	1	1	-15	20
Berkelland	-20	13	-20	-98	-17
Bernheze	-35	17	10	-17	-47
Best	-32	13	10	-77	-15
Beuningen	-28	15	15	-10	-39
Beverwijk	19	2	-28	-42	13
Binnenmaas	-43	19	18	-60	-48
Bladelp	-26	19	12	-46	-70
Blaricum	-51	10	15	14	-38
Bloemendaal	-52	11	15	-33	-47

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Bodegraven-Reeuwijk	-39	21	6	-100	-66
Boekel	-34	34	2	-65	-65
Borger-Odoorn	9	5	6	-71	-26
Borne	-28	34	31	-94	-48
Borsele	-34	22	-3	-101	-62
Boxmeer	-23	6	-9	-30	-33
Boxtel	11	6	4	-80	-43
Breda	6	5	2	-18	4
Brielle	-38	8	0	-81	-52
Bronckhorst	-30	20	-2	-66	-44
Brummen	-26	20	-2	-47	-22
Brunssum	24	1	1	1032	27
Bunnik	-38	34	6	-37	-30
Bunschoten	-45	21	2	-59	-49
Buren	-39	25	2	-44	-48
Capelle aan den IJssel	3	3	9	-80	23
Castricum	-23	25	8	-102	-49
Coevorden	7	3	6	-107	6
Cranendonck	-31	21	3	-64	-33
Cromstrijen	-41	25	0	-25	-16
Cuijk	-13	6	1	-77	-34
Culemborg	-14	3	7	-13	8
Dalfsen	-37	25	9	-99	-70
Dantumadiel	3	3	3	-75	7
De Bilt	-37	24	7	-110	-49
De Fryske Marren	-19	9	1	363	-29
De Marne	9	29	4	-47	3
De Ronde Venen	-41	23	4	-61	-60
De Wolden	-33	7	2	-15	-63
Delft	13	11	5	-51	32
Delfzijl	26	9	0	378	53
Den Helder	19	3	3	436	23
Deurne	-21	6	6	-277	-48
Deventer	14	1	9	-69	17
Diemen	-23	7	4	-68	-24
Dinkelland	-35	23	3	-32	-69
Doesburg	3	5	3	141	18
Doetinchem	24	7	6	-45	3
Dongen	-34	22	0	-83	-56
Dongeradeel	12	3	3	-23	3
Dordrecht	35	1	2	41	36
Drechterland	-38	23	2	-60	-72
Drimmelen	-42	27	5	-29	-72
Dronten	-20	0	6	-12	-40

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Druuten	-22	4	-7	-73	-42
Duiven	-27	20	9	-31	-38
Echt-Susteren	-20	5	-5	-200	-42
Edam-Volendam	-38	8	4	178	-68
Ede	-3	4	-3	43	-36
Eemnes	-43	29	-6	-56	-67
Eemsmond	17	2	6	-38	6
Eersel	-30	23	0	-35	-33
Eijsden-Margraten	-37	28	-4	-74	-68
Eindhoven	19	5	3	-22	42
Elburg	-28	22	-5	-11	-51
Emmen	27	7	1	-55	35
Enkhuizen	-11	1	-7	-104	-27
Enschede	41	10	3	6	76
Epe	-24	20	-0	-204	-45
Ermelo	-4	4	-0	-12	-55
Etten-Leur	-21	7	1	-23	-34
Ferwerderadiel	5	3	0	-52	5
Franekeradeel	7	1	7	615	0
Geertruidenberg	-29	21	0	-66	-46
Geldermalsen	-36	22	1	-14	-51
Geldrop-Mierlo	-26	20	-8	-71	-27
Gemert-Bakel	-26	8	-5	-19	-32
Gennep	5	4	0	-69	-42
Giessenlanden	-42	24	0	-96	-75
Gilze en Rijen	-29	23	0	-73	-40
Goeree-Overflakkee	-29	7	-5	-91	-62
Goes	2	2	68	-39	39
Goirle	-26	21	3	-54	-51
Gooise Meren	-33	8	3	757	-45
Gorinchem	0	6	-4	-18	6
Gouda	19	15	10	77	4
Grave	-23	9	-2	-48	-49
Groningen	50	25	9	-28	109
Grootegeest	8	4	0	-14	-50
Gulpen-Wittem	-24	3	1	-53	-51
Haaksbergen	-24	3	-7	-75	-43
Haaren	-39	2	-4	-78	-78
Haarlem	8	1	-2	-32	4
Haarlemmerliede Spaarnw	-39	25	2	-71	-44
Haarlemmermeer	-38	27	0	-9	-32
Halderberge	-21	20	-2	-97	-35
Hardenberg	-8	5	-8	-41	-40
Harderwijk	-16	12	-2	630	-45

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Hardinxveld-Giessendam	-38	23	6	-47	-71
Haren	-30	0	2	140	-50
Harlingen	22	1	6	-32	29
Hatterum	-36	26	5	-17	-63
Heemskerk	-19	2	-6	-108	0
Heemstede	-43	30	8	-22	-67
Heerde	-31	2	7	-92	-45
Heerenveen	1	1	2	53	0
Heerhugowaard	-11	4	0	-15	0
Heerlen	76	7	117	224	199
Heeze-Leende	-38	2	3	-55	-71
Heiloo	-31	9	138	-23	-42
Hellendoorn	-35	8	8	-36	-40
Hellevoetsluis	-33	3	8	-12	17
Helmond	21	8	2	-67	-39
Hendrik-Ido-Ambacht	-40	5	2	-42	-42
Hengelo O	0	0	-4	30	21
Het Bildt	0	0	0	1395	0
Heumen	-33	27	9	-91	-45
Heusden	-30	2	5	-89	-44
Hillegom	-31	9	4	-38	-67
Hilvarenbeek	-38	5	6	-80	-72
Hilversum	5	5	-1	-19	11
Hof van Twente	-30	8	5	-61	-52
Hollands Kroon	-30	5	0	-36	-51
Hoogeveen	31	5	-10	236	0
Hoogezand-Sappemeer	30	6	22	1052	61
Hoon	0	0	-10	-11	3
Horst aan de Maas	-32	21	3	-80	-88
Houten	-40	5	0	-91	-61
Huizen	-27	6	4	-45	-34
Hulst	-19	8	-4	-85	-50
IJsselstein	-38	5	4	-64	-43
Kaag en Braassem	-43	5	4	-97	-65
Kampen	-17	0	29	139	-39
Kapelle	-39	9	5	-25	-22
Katwijk	-31	2	7	-11	-39
Kerkrade	38	1	0	442	58
Koggenland	-42	4	3	-21	-22
Kollumerland en Nwkruij	0	4	9	-64	4
Korendijk	-27	9	6	-49	-23
Krimpen aan den IJssel	-34	6	5	23	-44
Krimpenerwaard	-38	3	5	980	-45
Laarbeek	-33	7	1	-51	-43

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Landerd	-32	-26	-4	-71	-71
Landgraaf	8	7	3	-51	9
Landsmeer	-40	-22	-9	-101	-62
Langedijk	-39	-28	-4	-60	-61
Lansingerland	-46	-25	-2	-47	-66
Laren	-47	-22	-2	-94	-66
Leek	-9	-9	-6	-45	-24
Leerdam	-4	-9	-4	-21	-28
Leeuwarden	62	19	135	677	94
Leeuwarderadeel	-8	-4	-2	822	-35
Leiden	8	4	3	151	2
Leiderdorp	-34	-7	-6	67	-47
Leidschendam-Voorburg	-20	-7	-9	-93	-15
Lelystad	16	7	-9	368	27
Leudal	-29	-9	-1	-53	-60
Leusden	-44	-21	-6	-92	-65
Lingewaal	-39	-20	-1	-107	-65
Lingewaard	-33	-26	-5	-22	-56
Lisse	-35	-22	-4	-34	-61
Littenseradiel	-21	-2	-8	317	-49
Lochem	-26	-16	-5	123	-51
Loon op Zand	-30	-26	-9	-200	-53
Lopik	-37	-19	-8	-209	-66
Loppersum	1	-1	-3	-58	-12
Losser	-8	-7	-8	-20	-36
Maasdriel	-37	-26	-1	-60	-62
Maasgouw	-27	-22	-5	-32	-34
Maassluis	-7	-5	-3	-98	6
Maastricht	27	3	53	127	54
Marum	-20	-4	-5	-223	-36
Medemblik	-30	-18	-6	-65	-54
Meerssen	-29	-23	-3	-93	-55
Meerijstad	-23	-22	-5	605	-57
Menameradiel	-22	-15	-9	916	-38
Menterwolde	6	8	-1	973	-2
Meppel	-3	-4	-3	-43	-9
Middelburg	0	3	-5	-2	3
Midden Drenthe	-25	-9	-3	-65	-40
Midden-Delfland	-51	-30	-3	-53	-76
Mill en Sint Hubert	-24	-20	-9	-108	-67
Moerdijk	-31	-23	-9	-27	-51
Molenwaard	-40	-22	-6	-72	-71
Montferland	-21	-7	-2	-102	-40
Montfoort U	-45	-27	-4	-109	-72

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Mook en Middelaar	-35	-25	-3	-82	-49
Neder-Betuwe	-32	-23	-4	-38	-54
Nederweert	-29	-19	-9	-15	-67
Neerijnen	-37	-22	-5	-19	-64
Nieuwegein	-20	-10	-4	-77	-20
Nieuwkoop	-40	-25	-9	-10	-68
Nijkerk	-38	-26	-1	-74	-58
Nijmegen	31	4	-3	-49	60
Nissewaard	4	4	0	112	4
Noord-Beveland	-5	-3	-0	-89	-49
Noordenveld	-9	-3	-4	-66	-32
Noordoostpolder	-2	-3	-1	-46	-7
Noordwijk	-37	-27	-0	-66	-58
Noordwijkerhout	-36	-22	-5	-207	-44
Nueneen c.a.	-37	-27	-1	-109	-44
Nunspeet	-28	-19	-2	-209	-49
Nuth	-25	-23	-8	-14	-49
Oegstgeest	-42	-27	-4	-42	-49
Oirschot	-37	-26	-9	-34	-53
Oisterwijk	-27	-21	-1	-23	-44
Oldambt	38	4	1	-3	31
Oldebroek	-33	-26	-7	-69	-57
Oldenzaal	-9	-9	-3	-77	-25
Olst-Wijhe	-29	-19	-1	-91	-60
Ommen	-7	-5	-4	127	-51
Onderbanken	-6	-6	-0	599	-29
Oost Gelre	-8	-5	-3	-18	-58
Oosterhout	-7	-3	-4	-05	-9
Ooststellingwerf	-4	-1	-2	-227	-8
Oostzaan	-42	-21	-3	-75	-66
Opmeer	-38	-21	-0	-99	-62
Opsterland	-3	-0	-4	-91	-8
Oss	4	-0	-	-106	-24
Oud-Beijerland	-35	-21	-5	-47	-51
Oude IJsselstreek	-7	-2	-5	-43	-37
Ouder-Amstel	-42	-25	-2	-79	-52
Oudewater	-38	-15	-4	-95	-69
Overbetuwe	-31	-25	-1	-75	-51
Papendrecht	-26	-12	-4	-11	-42
Peel en Maas	-30	-22	-1	-22	-38
Pekela	36	3	-5	-32	54
Pijnacker-Nootdorp	-44	-28	-4	-86	-66
Purmerend	-9	-5	-1	-103	-20
Putten	-34	-24	-0	-22	-62

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Raalte	-29	18	32	-92	-36
Reimerswaal	-30	15	32	-82	-38
Renkum	-17	19	-22	231	-34
Renswoude	-44	17	17	-62	-75
Reusel-De Mierden	-31	22	10	-90	-76
Rheden	3	10	9		4
Rhenen	-30	22	32	-54	-40
Ridderkerk	-27	12	19	-68	-32
Rijnwaarden	0	16	19	638	13
Rijssen-Holten	-29	17	16	-66	-49
Rijswijk	11	3	5	96	
Roerdalen	-24	20	15	-30	-19
Roermond	13	1	4	211	42
Roosendaal	2	16	13	-10	
Rotterdam	67	61	62	84	153
Rozendaal	-19	42	10	458	-33
Rucphen	-16	14	19	-27	-42
Schagen	-27	14	12	-101	-33
Scherpenzeel	-44	19	17	-88	-76
Schiedam	15	20	14	-35	53
Schiemonnikoog	46	160	10	34	-66
Schinnen	-24	24	13	378	-42
Schouwen-Duiveland	-20	13	19	-73	-19
's-Gravenhage	45	57	33	-71	76
's-Hertogenbosch	8	16	19	-42	11
Simpelveld	-11	20	14	-27	-43
Sint-Anthonis	-29	12	14	-56	-77
Sint-Michielsgestel	-33	27	16	-112	-69
Sittard-Geleen	5	3	0	24	25
Sliedrecht	-18	12	17	-17	-33
Slochteren	-15	10	13	544	-41
Sluis	-9	11	11	3385	-18
Smallingerland	14	2	17	118	38
Soest	-29	21	14	-17	-38
Someren	-32	21	15	-105	-36
Son en Breugel	-42	32	14	-69	-36
Stadskanaal	36	4	15	-80	22
Staphorst	-37	19	16	-15	-69
Stede Broec	-16	14	17	-22	-34
Steenbergen	-14	15	16	-93	-15
Steenwijkerland	16	4	11	-37	16
Stein	-24	20	17	-101	-19
Stichtse Vecht	-36	21	15	-20	-33
Strijen	-33	16	10	-90	-72

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Sudwest Fryslan	2	0	-9	19	-2
Ten Boer	-26	9	-9	-138	-49
Terneuzen	8	7	4	-123	19
Terschelling	-5	38	-2	-203	-77
Texel	0	13	-3	90	-68
Teylingen	-39	-27	6	-25	-68
Tholen	-24	2	-5	-47	-49
Tiel	1	1	-7	-18	13
Tilburg	24	8	28	-14	39
Tubbergen	-38	4	9	-57	-23
Twenterand	4	9	1	-30	-38
Tynaarlo	-35	3	7	-70	-45
Tytsjerksteradiel	7	2	-9	-08	11
Uden	5	3	-7	-44	-33
Uitgeest	-3	8	3	-94	-65
Uithoorn	-32	6	9	-14	-48
Urk	-34	4	1	-05	-75
Utrecht	16	23	26	-8	19
Utrechtse Heuvelrug	-35	5	3	-8	-34
Vaals	1	3	4	-28	16
Valkenburg aan de Geul	-16	3	3	-46	-26
Valkenswaard	-23	5	-0	-99	-55
Veendam	25	4	1	420	27
Veenendaal	-13	3	4	-11	5
Veere	-40	2	4	-38	-68
Veldhoven	-32	4	2	-33	-52
Velsen	-20	4	-8	-65	-23
Venlo	31	0	79	125	31
Venray	6	0	1	-91	9
Vianen	-34	2	5	-36	-16
Vlaardingen	21	0	2	-3	40
Vlagtwedde	17	3	4	344	-29
Vlieland	28	127	-2	313	-30
Vlissingen	70	10	136	488	50
Voerendaal	-29	5	1	112	-39
Voorschoten	-41	6	7	-37	-30
Voorst	-26	2	-8	-92	-38
Vught	-28	4	0	-39	-55
Waalre	-42	2	2	-76	-60
Waalwijk	-19	4	-0	-13	-28
Waddinxveen	-29	6	8	-00	-32
Wageningen	-25	4	7	30	-23
Wassenaar	-42	2	7	-39	-13
Waterland	-41	2	7	-11	-68

(tabel B6 vervolg)

Gemeentenaam	Totaal uitkeringen	Algemene uitkering	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (excl. integratie-uitkering Sociaal Domein)	Overige uitkeringen	Specifieke uitkeringen
Weert	-31	8	-21	-59	-23
Weesp	-23	8	8	-19	29
Werkendam	-36	23	3	-17	-64
West Maas en Waal	-32	9	31	-46	-51
Westerveld	-6	5	-22	-61	-43
Westervoort	9	8	-9	-100	3
Westland	-36	25	1	-25	-54
Weststellingwerf	8	2	3	-57	-29
Westvoorne	-41	25	44	-21	-67
Wierden	-37	24	8	-47	-45
Wijchen	-22	7	5	-66	-32
Wijdemeren	-45	21	0	-63	-44
Wijk bij Duurstede	-35	24	6	-66	-55
Winsum	2	5	-7	-33	24
Winterswijk	2	1	-2	-57	11
Woensdrecht	-27	2	1	-98	-49
Woerden	-29	3	3	-20	-57
Wormerland	-32	7	8	-33	-47
Woudenberg	-40	8	7	-61	-70
Woudrichem	-36	24	7	-86	-44
Zaanstad	1	3	3	-16	1
Zaltbommel	-29	8	8	-48	-50
Zandvoort	-20	3	-10	-55	9
Zederik	-41	24	5	-70	-74
Zeewolde	-32	4	2	-18	-51
Zeist	-13	1	-9	-90	-19
Zevenaar	-17	1	-6	153	-38
Zoetermeer	9	8	3	17	0
Zoeterwoude	-42	27	2	-19	-68
Zuidhorn	-28	7	9	-29	-55
Zuidplas	-35	23	5	100	-54
Zundert	-32	24	-4	-32	-62
Zutphen	1	2	-10	46	16
Zwartewaterland	-34	21	5	-26	-67
Zwijndrecht	-11	4	-5	-70	9
Zwolle	27	8	1	-36	6

Tabel B7: Integratie-uitkering *sociaal domein* per gemeente, totaalbedrag en bedragen uitgesplitst per onderdeel, als procentuele afwijking van het landelijk gemiddelde per inwoner, 2017

Gemeentenaam	WMO	Jeugdwet	Participatiewet	Totaal
Aa en Hunze	-33%	-13%	-83%	-41%
Aalburg	-49%	-11%	-51%	-36%
Aalsmeer	-55%	-44%	-77%	-57%
Aalten	-33%	-11%	73%	3%
Achtkarspelen	-28%	27%	38%	10%
Alblasserdam	-46%	4%	-43%	-27%
Albrandswaard	-56%	-29%	-90%	-55%
Alkmaar	46%	4%	-9%	16%
Almelo	84%	36%	61%	60%
Almere	42%	31%	-39%	16%
Alphen aan den Rijn	-48%	-2%	-22%	-24%
Alphen-Chaam	-52%	-41%	-59%	-50%
Ameland	-52%	-28%	-30%	-38%
Amersfoort	37%	14%	-3%	18%
Amstelveen	-58%	-43%	-80%	-58%
Amsterdam	1%	6%	1%	5%
Apeldoorn	89%	13%	1%	40%
Appingedam	-3%	28%	198%	62%
Arnhem	160%	28%	87%	92%
Assen	230%	39%	-65%	81%
Asten	-47%	-32%	-15%	-33%
Baarle-Nassau	-25%	-40%	-92%	-48%
Baarn	-34%	-9%	-65%	-33%
Barendrecht	-62%	-20%	-96%	-56%
Barneveld	-54%	12%	-65%	-33%
Bedum	-29%	13%	-11%	-9%
Beek	-32%	-17%	-15%	-22%
Beemster	-48%	-23%	-69%	-45%
Beesel	-21%	-10%	-4%	-12%
Bellingwedde	-12%	5%	112%	27%
Berg en Dal	-26%	-13%	2%	-14%
Bergeijk	-48%	-30%	1%	-28%
Bergen L	-28%	-11%	32%	-6%
Bergen NH	-39%	-36%	-63%	-44%
Bergen op Zoom	41%	-6%	39%	23%
Berkelland	-33%	-13%	17%	-12%
Bernheze	-46%	-24%	7%	-24%
Best	-47%	-27%	-21%	-33%
Beuningen	-47%	-15%	-8%	-25%
Beverwijk	-42%	-2%	-4%	-17%

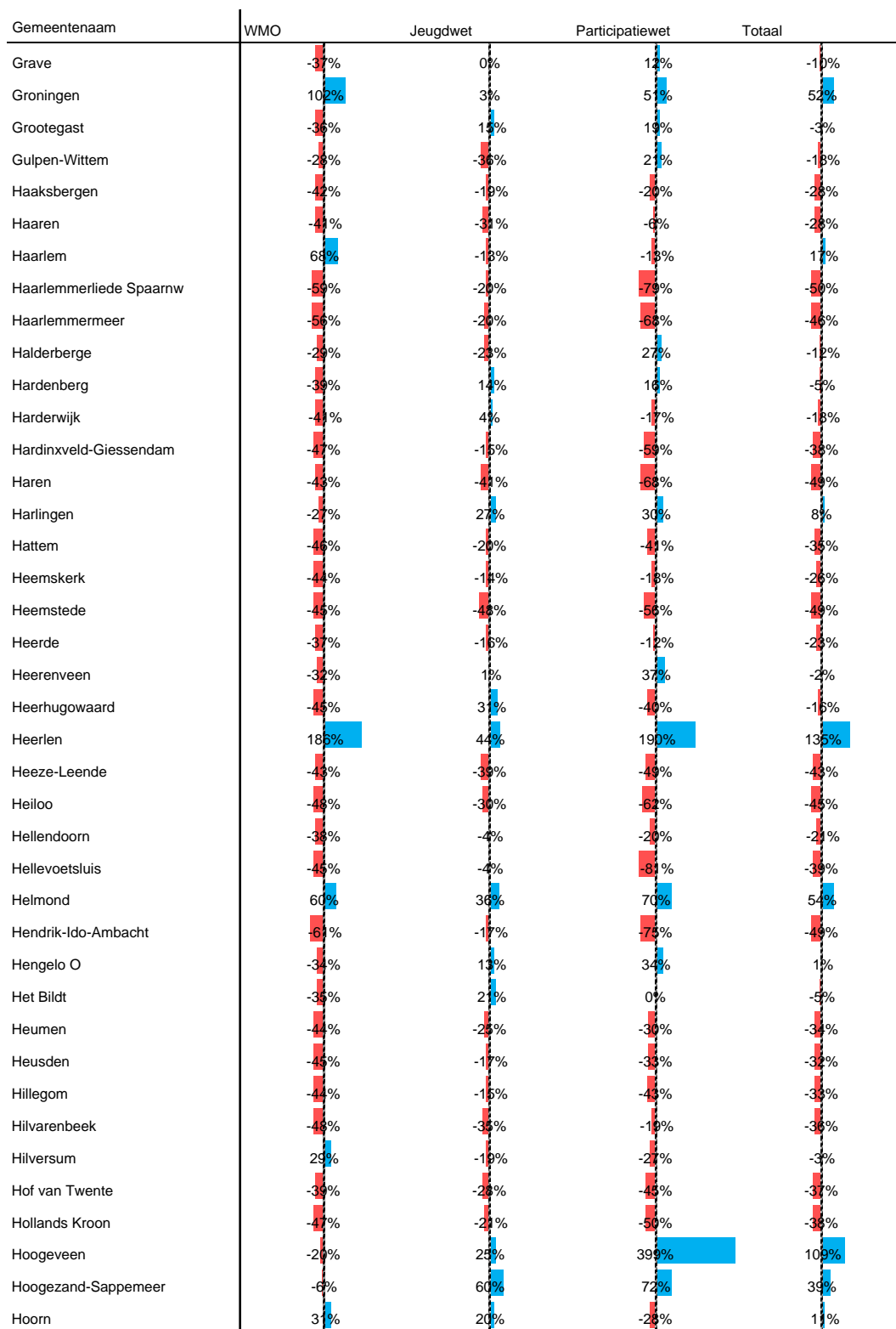
(tabel B7 vervolg)

(tabel B7 vervolg)

Gemeentenaam	WMO	Jeugdwet	Participatiewet	Totaal
Doesburg	-19%	29%	40%	14%
Doetinchem	213%	17%	25%	93%
Dongen	-39%	-25%	-56%	-39%
Dongeradeel	-22%	27%	113%	32%
Dordrecht	113%	31%	57%	68%
Drechterland	-51%	-14%	-54%	-38%
Drimmelen	-41%	-40%	-58%	-45%
Dronten	-48%	25%	-64%	-25%
Druten	-35%	-8%	-5%	-17%
Duiven	-44%	-2%	-36%	-27%
Echt-Susteren	-22%	-9%	-7%	-18%
Edam-Volendam	-54%	-48%	-57%	-52%
Ede	32%	5%	-35%	4%
Eemnes	-56%	-29%	-74%	-51%
Eemsmond	0%	47%	119%	49%
Eersel	-37%	-7%	16%	-12%
Eijsden-Margraten	-43%	-20%	-38%	-33%
Eindhoven	51%	-2%	34%	27%
Elburg	-41%	-1%	4%	-14%
Emmen	66%	23%	104%	61%
Enkhuizen	-33%	10%	-20%	-14%
Enschede	94%	31%	77%	66%
Epe	-32%	-17%	6%	-15%
Ermelo	-30%	72%	-6%	14%
Etten-Leur	-40%	-5%	1%	-15%
Ferwerderadiel	-39%	13%	9%	-7%
Franekeradeel	-15%	22%	44%	14%
Geertruidenberg	-40%	-24%	-26%	-31%
Geldermalsen	-49%	-30%	-38%	-39%
Geldrop-Mierlo	-40%	-6%	-57%	-32%
Gemert-Bakel	-44%	-13%	13%	-18%
Gennep	-18%	16%	135%	35%
Giessenlanden	-50%	-33%	-71%	-50%
Gilze en Rijen	-43%	-17%	-44%	-34%
Goeree-Overflakkee	-38%	-16%	-22%	-26%
Goes	-24%	-6%	25%	-5%
Goirle	-39%	8%	-12%	-15%
Gooise Meren	-55%	-39%	-69%	-53%
Gorinchem	-36%	10%	34%	-1%
Gouda	57%	42%	17%	41%

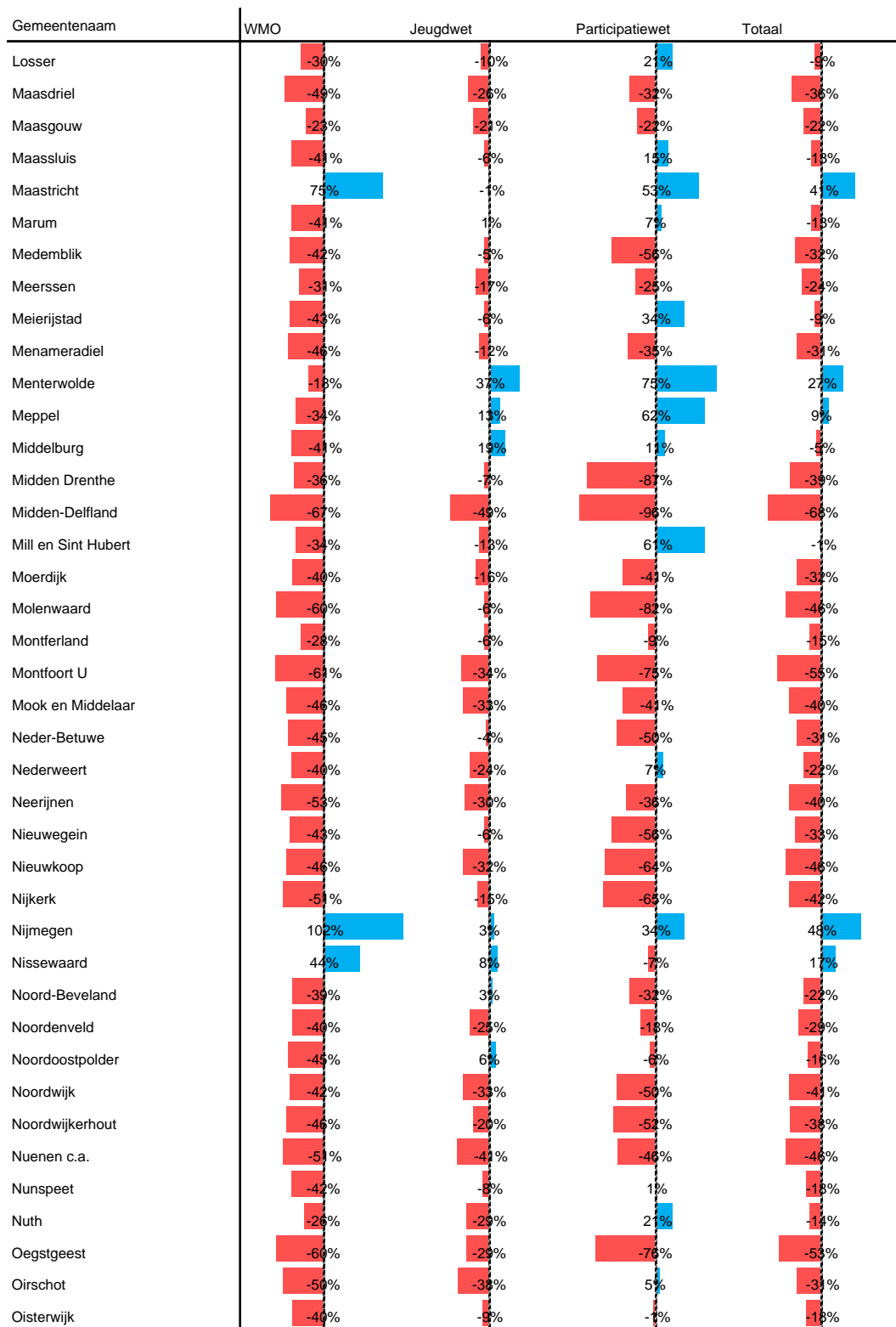
(tabel B7 vervolg)

(tabel B7 vervolg)

Gemeentenaam	WMO	Jeugdwet	Participatiewet	Totaal
Horst aan de Maas	-44%	-23%	-26%	-31%
Houten	-61%	-10%	-88%	-49%
Huizen	-46%	-20%	-53%	-39%
Hulst	-32%	-17%	8%	-16%
IJsselstein	-52%	-12%	-42%	-35%
Kaag en Braassem	-54%	-45%	-69%	-55%
Kampen	-42%	13%	-15%	-15%
Kapelle	-52%	-30%	-65%	-47%
Katwijk	-49%	-15%	-21%	-31%
Kerkrade	-4%	33%	267%	82%
Koggenland	-54%	-27%	-71%	-49%
Kollumerland en Nwkruiel	-4%	13%	61%	20%
Korendijk	-50%	-23%	-66%	-44%
Krimpen aan den IJssel	-49%	8%	-33%	-24%
Krimpenerwaard	-51%	-23%	-55%	-43%
Laarbeek	-41%	-16%	-12%	-24%
Landerd	-45%	3%	2%	-15%
Landgraaf	-15%	16%	140%	38%
Landsmeer	-56%	-30%	-84%	-54%
Langedijk	-53%	-10%	-61%	-39%
Lansingerland	-70%	-26%	-96%	-61%
Laren	-47%	-57%	-78%	-59%
Leek	-29%	16%	38%	5%
Leerdam	-32%	13%	-21%	-11%
Leeuwarden	192%	27%	33%	86%
Leeuwarderadeel	-26%	10%	-52%	-20%
Leiden	62%	-11%	39%	29%
Leiderdorp	-52%	-20%	-91%	-51%
Leidschendam-Voorburg	-49%	-23%	-54%	-40%
Lelystad	-38%	65%	-9%	7%
Leudal	-40%	3%	-37%	-24%
Leusden	-57%	-30%	-60%	-48%
Lingewaal	-49%	-33%	-69%	-49%
Lingewaard	-44%	-15%	-27%	-29%
Lisse	-46%	-25%	-46%	-38%
Littenseradiel	-48%	-13%	-43%	-34%
Lochem	-40%	-9%	-42%	-29%
Loon op Zand	-37%	-14%	-8%	-21%
Lopik	-56%	-15%	-65%	-44%
Loppersum	-19%	17%	0%	-1%

(tabel B7 vervolg)

(tabel B7 vervolg)

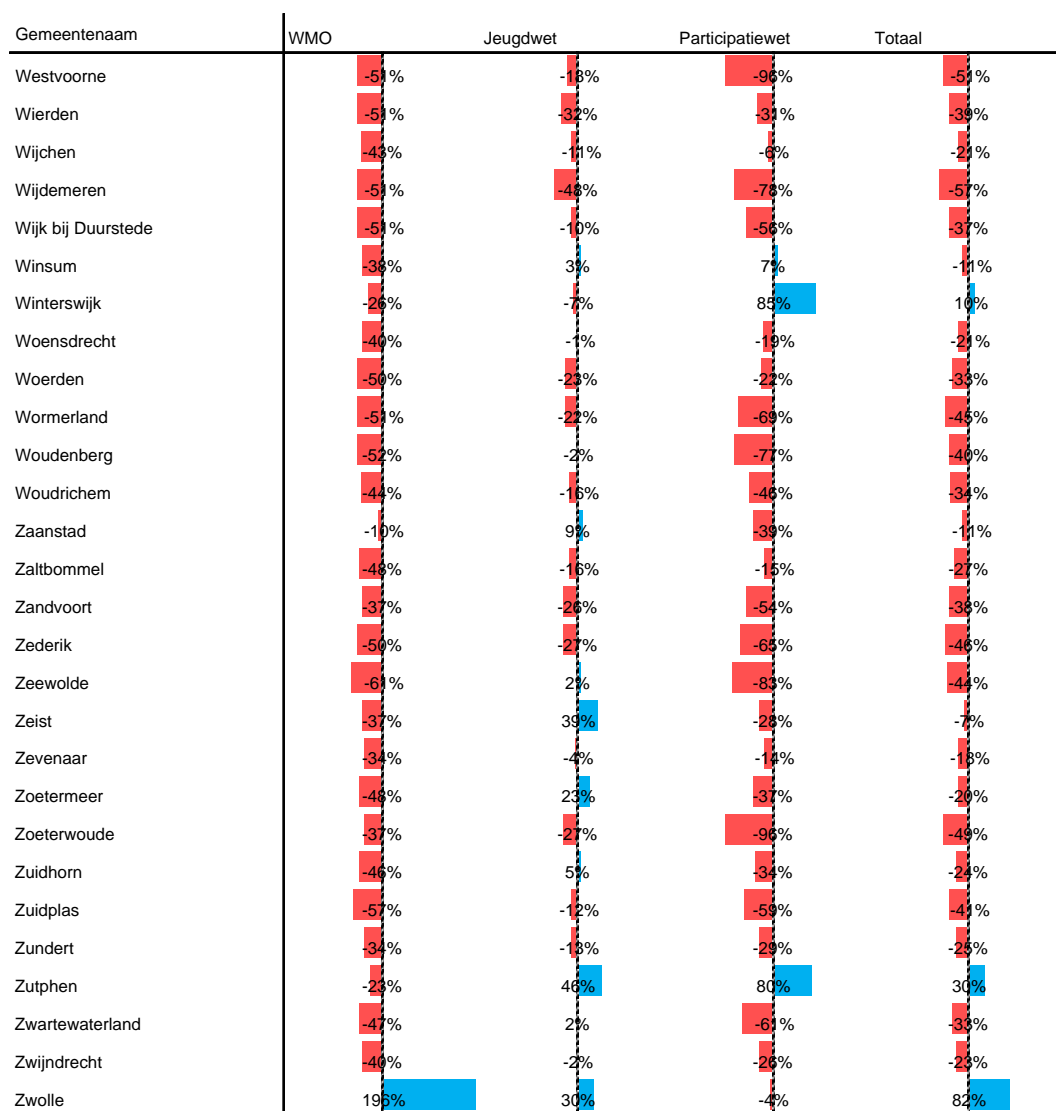
(tabel B7 vervolg)

(tabel B7 vervolg)

Gemeentenaam	WMO	Jeugdwet	Participatiewet	Totaal
Tytsjerksteradiel	-38%	5%	-5%	-14%
Uden	-40%	3%	45%	-2%
Uitgeest	-66%	-31%	-56%	-50%
Uithoorn	-51%	-23%	-63%	-44%
Urk	-47%	28%	-42%	-13%
Utrecht	5%	-14%	-38%	3%
Utrechtse Heuvelrug	-40%	-11%	-72%	-39%
Vaals	-29%	-26%	50%	-7%
Valkenburg aan de Geul	-20%	-17%	-6%	-15%
Valkenswaard	-35%	-30%	-14%	-28%
Veendam	-14%	60%	162%	66%
Veenendaal	-45%	14%	-7%	-14%
Veere	-52%	-39%	-60%	-49%
Veldhoven	-41%	-20%	-34%	-32%
Velsen	-44%	-4%	-31%	-26%
Venlo	165%	-4%	24%	66%
Venray	-35%	-6%	85%	8%
Vianen	-48%	-17%	-73%	-43%
Vlaardingen	63%	0%	11%	26%
Vlagtwedde	-7%	8%	197%	53%
Vlieland	-44%	-32%	-98%	-54%
Vlissingen	392%	1%	55%	159%
Voerendaal	-34%	-22%	1%	-20%
Voorschoten	-56%	-27%	-92%	-55%
Voorst	-35%	35%	-42%	-12%
Vught	-38%	-17%	19%	-15%
Waalre	-52%	-39%	-50%	-47%
Waalwijk	-37%	-13%	-1%	-19%
Waddinxveen	-49%	-11%	-39%	-33%
Wageningen	-55%	-34%	-25%	-39%
Wassenaar	-55%	-43%	-64%	-54%
Waterland	-53%	-42%	-71%	-53%
Weert	-34%	-11%	43%	-5%
Weesp	-47%	-30%	-58%	-44%
Werkendam	-47%	-24%	-50%	-39%
West Maas en Waal	-43%	-33%	-43%	-39%
Westerveld	-31%	-16%	14%	-14%
Westervoort	-35%	17%	39%	3%
Westland	-52%	-25%	-51%	-42%
Weststellingwerf	-30%	-1%	40%	0%

(tabel B7 vervolg)

Verantwoording

Alle gegevens hebben betrekking op uitkeringen die het rijk rechtstreeks aan gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden heeft verstrekt. De gegevens hebben betrekking op de jaren 2010-2017.

Gemeentefonds

Voor het jaar 2017 is de informatie over het gemeentefonds gebaseerd op de septembercirculaire 2017 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2017) en het bijbehorende rekenmodel, dat via internet beschikbaar is. De algemene uitkering per gemeente is berekend op basis van de gegevens uit deze circulaire met behulp van het rekenmodel. De cijfers voor de jaren 2010-2016 komen uit online publicaties over de verdeling van het gemeentefonds. Voor de jaren 2010-2015 is de omvang en verdeling van het gemeentefonds definitief. Voor de jaren 2016-2017 zijn voorlopige cijfers gebruikt.

Volgens de septembercirculaire wordt er in 2017 alleen een bedrag voor de *aanvullende uitkering (artikel 12)* aan Lelystad uitgekeerd. In 2017 heeft Vlissingen de status van artikel 12-gemeente, maar de *aanvullende uitkering* voor Vlissingen is nog niet vastgesteld. Dit bedrag is daarom niet meegenomen in de analyse van de overige uitkeringen en het totaal van uitkeringen.

Specifieke uitkeringen

Gegevens over specifieke uitkeringen in 2017 zijn in eerste instantie gehaald uit de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor 2017 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2016). Hierin staan de begrote landelijke totaalbedragen.

Het aantal gemeenten dat een bepaalde specifieke uitkering ontvangt is overgenomen uit de SiSa verantwoordingslijst (voorheen kruisjeslijst), op verzoek verkregen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze lijst geeft aan welke gemeenten welke specifieke uitkeringen ontvangen, zonder bedragen te specificeren.

Gegevens voor de jaren 2010-2016 zijn gebaseerd op het jaarlijks verschijnende Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen. Met ingang van 2014 wordt dit rapport in het jaar t+1 gepubliceerd met de totaalbedragen van jaar t. Daarom is voor 2017 gekozen om de totaalbedragen uit de rijksbegroting 2017 te halen.

Noch de begroting noch de SiSa verantwoordingslijst of het Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen geeft informatie over bedragen voor individuele gemeenten. Bovendien zijn er verschillen in de informatie die deze drie bronnen verstrekken. Zo komen er in de SiSa verantwoordingslijst en het Onderhoudsrapport soms uitkeringen voor die niet in de andere bronnen genoemd worden. Al met al is de beschikbare informatie over specifieke uitkeringen weinig transparant.

Van een aantal afzonderlijke specifieke uitkeringen is de verdeling over de gemeenten wel bekend. Voor het jaar 2017 zijn daarvoor de volgende bronnen gebruikt.

De gegevens met betrekking tot de *gebundelde uitkering WWB, IOAW, IOAZ en levensonderhoud beginnende zelfstandigen* en de uitkering *Bbz 2004* zijn gepubliceerd door het Ministerie van Sociale Zaken (2016).

De bedragen van de uitkering *ontwikkelkansen kwaliteit en educatie (Oke)* zijn gebaseerd op een publicatie van Sociaal Werk Nederland (2016).

De verdeling van het budget voor de *regeling heroïnebehandeling* is geregeld in een regeling van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 22 november 2006, nr. VGP/ADT 2728896, houdende een specifieke uitkering voor heroïnebehandeling (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2017).

Literatuur

- Algemene Rekenkamer (2009), *Financiële verhoudingen tussen de bestuurslagen, Geldstromen en verantwoordelijkheden bij decentraal uitgevoerd beleid*, Den Haag.
- Allers, M.A. (2010), *Verevening conform het derde aspiratieniveau*, Groningen, COELO-rapport 10-6.
- Allers, M.A., Hoeben, C., Janzen, L., Kwakkel, K., Geertsema, J.B., en Veenstra, J. (2015), *Atlas van de Lokale Lasten 2015*, Groningen, COELO.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2016), *Begroting 2017 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*, Den Haag.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2017), *Septembercirculaire gemeentefonds 2017*, Den Haag.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2018a), *Meicirculaire gemeentefonds 2018*, Den Haag.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2018b), *Bijlage bij OSU 2017: Overzicht van de specifieke uitkeringen per ministerie uitbetaald in 2016*, Den Haag.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2016), *Voorlopige budgetten 2017 Participatiewet en Bbz*, Den Haag.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2017), *Definitieve budgetten Pw en Bbz 2017*, Den Haag.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2017), *Regeling heroïnebehandeling. Geldend van 01-01-2017 t/m 31-12-2017*, Den Haag.
- Sociaal Werk Nederland (2016), *Verdeling GOAB-middelen 2017*, Utrecht.
- Stuurgroep doorlichting specifieke uitkeringen (z.j.), *Anders gestuurd, beter bestuurd. De specifieke uitkeringen doorgelicht*.
- Tweede Kamer (2009), *Geldstromen en verantwoordelijkheden bij decentraal uitgevoerd beleid, vergaderjaar 2009-2010*, 32 249, nrs. 1-2.
- Tweede Kamer (2015a), *Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2015*. Brief van de minister van BZK, vergaderjaar 2014-2015, 34 000 B, nr. 24.
- Tweede Kamer (2018a), *Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2018*. Brief van de minister van BZK, vergaderjaar 2017-2018, 34 775 B, nr. 13.
- Tweede Kamer (2018b), *Heroverweging financiële verhoudingen*. Brief van de minister van BZK, vergaderjaar 2017-2018, 34 775 B, nr. 18.

Kaart Nederlandse gemeenten in 2017

Groningen		Staphorst	180	Utrecht	344	Lansingerland	1621	Helmond	794
Appingedam	3	Steenwijkerland	1708	Utrechtse Heuvelrug	1581	Leerdam	545	Heusden	797
Bedum	5	Tubbergen	183	Veenendaal	345	Leiden	546	Hilvarenbeek	798
Bellingwedde	7	Twenterand	1700	Vianen	620	Leiderdorp	547	Laarbeek	1659
De Marne	1663	Wierden	189	Wijk bij Duurstede	352	Leidschendam-Voorburg	1916	Landerd	1685
Delfzijl	10	Zwartewaterland	1896	Woerden	632	Lisse	553	Loon op Zand	809
Eemsum	1651	Zwolle	193	Woudenberg	351	Maassluis	556	Meerijst	1948
Groningen	14			Zeist	355	Midden-Delfland	1842	Mill en Sint Hubert	815
Grootegeest	15	Gelderland				Molenwaard	1927	Moerdijk	1709
Haren	17	Aalten	197	Noord-Holland		Nieuwkoop	569	Nuenen c.a.	820
Hoogezand-Sappemeer	18	Apeldoorn	200	Aalsmeer	358	Nissewaard	1930	Oirschot	823
Leek	22	Arnhem	202	Alkmaar	361	Noordwijk	575	Oisterwijk	824
Loppersum	24	Barneveld	203	Amstelveen	362	Noordwijkerhout	576	Oosterhout	826
Marum	25	Berkelland	1859	Amsterdam	363	Oegstgeest	579	Oss	828
Menterwolde	1987	Beuningen	209	Beemster	370	Oud-Beijerland	584	Reusel-De Mierden	1667
Oldambt	1895	Bronckhorst	1876	Bergen	373	Papendrecht	590	Roosendaal	1674
Pekela	765	Brummen	213	Beverwijk	375	Pijnacker-Nootdorp	1926	Rucphen	840
Slochteren	40	Buren	214	Blaricum	376	Ridderkerk	597	's Hertogenbosch	796
Stadskanaal	37	Culemborg	216	Bloemendaal	377	Rijnsburg	602	Sint Anthonis	1702
Ten Boer	9	Doesburg	221	Castricum	383	Rijswijk	603	Sint Michielsgestel	845
Veendam	47	Doetinchem	222	Den Helder	400	Rotterdam	599	Someren	847
Vlagtwedde	48	Druten	225	Diemen	384	Schiedam	606	Son en Breugel	848
Winsum	53	Duiven	226	Drechterland	498	's Gravenhage	518	Steenbergen	851
Zuidhorn	56	Ede	228	Edam-Volendam	385	Slidrecht	610	Tilburg	855
		Elburg	230	Enkhuizen	388	Strijen	617	Uden	856
Fryslân		Epe	232	Gooise Meren	1942	Teylingen	1525	Valkenswaard	858
Achtkarspelen	59	Ermelo	233	Haarlem	392	Vlaardingen	622	Veldhoven	861
Ameland	60	Geldermaresen	236	Haarlemmerliede c.a.	393	Voorschoten	626	Vught	865
Dantumadiel	1891	Groesbeek	241	Haarlemmermeer	394	Waddinxveen	627	Waalre	866
De Friese Meren	1921	Harderwijk	243	Heemskerk	396	Wassenaar	629	Waalwijk	867
Dongeradeel	58	Hattem	244	Heemstede	397	Westland	1783	Werkendam	870
Ferwerderadiel	1722	Heerde	246	Heerhugowaard	398	Westvoorne	614	Woensdrecht	873
Franekeradeel	70	Heumen	252	Heilo	399	Zederik	707	Woudrichem	874
Harlingen	72	Lingewaal	733	Hilversum	402	Zoetermeer	637	Zundert	879
Heerenveen	74	Lingewaard	1705	Hollands Kroon	1911	Zoeterwoude	638		
Het Bildt	63	Lochem	262	Hoorn	405	Zuidplas	1892	Limburg	
Kollumerland c.a.	79	Maasdriel	263	Huizen	406	Zwijndrecht	642	Beek	888
Leeuwarden	80	Montferland	1955	Koggenland	1598			Beesel	889
Leeuwarderadeel	81	Neerijnen	304	Landsmeer	415	Zeeland		Bergen	893
Littenseradiel	140	Neder-Betuwe	258	Langedijk	416	Borsele	654	Brunssum	899
Menameradiel	1908	Nijkerk	267	Laren	417	Goes	664	Echt-Susteren	1711
Ooststellingwerf	85	Nijmegen	268	Medemblik	420	Hulst	677	Eijsden-Margraten	1903
Opsterland	86	Nunspeet	302	Oostzaan	431	Kapelle	678	Gennep	907
Schiermonnikoog	88	Oldebroek	269	Opmeer	432	Middelburg	687	Gulpen-Wittem	1729
Smallingerland	90	Oost-Gelre	1586	Ouder-Amstel	437	Noord-Beveland	1695	Heerlen	917
Súdwest-Fryslân	1900	Oude IJsselstreek	1509	Purmerend	439	Reimerswaal	703	Horst a/d Maas	1507
Terschelling	93	Overbetuwe	1734	Schagen	441	Schouwen-Duiveland	1676	Kerkrade	928
Tytsjerksteradiel	737	Putten	273	Stede Broec	532	Sluis	1714	Landgraaf	882
Vlieland	96	Renkum	274	Texel	448	Terneuzen	715	Leudal	1640
Weststellingwerf	98	Rheden	275	Uitgeest	450	Tholen	716	Maasgouw	1641
		Rijnwaarden	196	Uithoorn	451	Veere	717	Maastricht	935
		Rozendaal	277	Velsen	453	Vlissingen	718	Meerssen	938
Drenthe		Scherpenzeel	279	Waterland	852			Mook en Middelaar	944
Aa en Hunze	1680	Tiel	281	Weesp	457	Noord-Brabant		Nederweert	946
Assen	106	Voorst	285	Wijdmeren	1696	Aalburg	738	Nuth	951
Borger-Odoorn	1681	Wageningen	289	Wormerland	880	Alphen-Chaam	1723	Onderbanken	881
Coevorden	109	West Maas en Waal	668	Zaanstad	479	Asten	743	Peelen Maas	1894
De Wolden	1690	Westervoort	293	Zandvoort	473	Baarle-Nassau	744	Roerdalen	1669
Emmen	114	Wijchen	296			Bergen op Zoom	748	Roermond	957
Hoogeveen	118	Winterswijk	294	Zuid-Holland		Bergeijk	1724	Schinnen	962
Meppel	119	Zaltbommel	297	Alblasserdam	482	Bernheze	1721	Simpelveld	965
Midden-Drenthe	1731	Zevenaar	299	Albrandswaard	613	Best	753	Sittard-Geleen	1883
Noordenveld	1699	Zutphen	301	Alphen a/d Rijn	484	Bladel	1728	Stein	971
Tynaarlo	1730			Barendrecht	489	Boekel	755	Vaals	981
Westerveld	1701			Binnenmaas	585	Boxmeer	756	Valkenburg a/d Geul	994
		Utrecht		Bodegraven-Reeuwijk	1901	Boxtel	757	Venlo	983
		Amersfoort	307	Brielle	501	Breda	758	Venray	984
Overijssel		Baarn	308	Capelle aan den IJssel	502	Cranendonck	1706	Voerendaal	986
Almelo	141	Bunnik	312	Cromstrijen	611	Cuijk	1684	Weert	988
Borne	147	Bunschoten	313	Delft	503	Deurne	762		
Dalfsen	148	De Bilt	310	Dordrecht	505	Dongen	766	Flevoland	
Dinkelland	1774	De Ronde Venen	736	Giessenlanden	689	Drimmelen	1719	Almere	34
Deventer	150	Eemnes	317	Goeree-Overflakkee	1924	Eersel	770	Dronten	303
Enschede	153	Houten	321	Gorinchem	512	Eindhoven	772	Lelystad	995
Haaksbergen	158	IJsselstein	353	Gouda	513	Etten-Leur	777	Noorddoostpolder	171
Hardenberg	160	Leusden	327	Hardinxveld-Giessendam	523	Geertruidenberg	779	Urk	184
Hellendoorn	163	Lopik	331	Hellevoetsluis	530	Geldrop-Mierlo	1771	Zeewolde	50
Hengelo	164	Maarn	332	Hendrik-Ido-Ambacht	531	Gemert-Bakel	1652		
Hof van Twente	1735	Montfoort	335	Hillegom	534	Gilze en Rijen	784		
Kampen	166	Nieuwegein	356	Kaag en Braassem	1884	Goirle	785		
Losser	168	Oudewater	589	Katwijk	537	Grave	786		
Oldenzaal	173	Renswoude	339	Korendijk	588	Haaren	788		
Olst-Wijhe	1773	Rhemen	340	Krimpen a/d IJssel	542	Halderberge	1655		
Ommen	175	Soest	342	Krimpenerwaard	1931	Heeze-Leende	1658		
Raalte	177	Stichtse Vecht	1904						
Rijssen-Holtten	1742								

